

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLMAŊYOK

szabadalmazását esz-
közi mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett. Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

SCHOTTOLA ERNŐ

BUDAPEST (Foncière palota).
Ajánlja dús raktárát
vizhatlan esőköpeny, gummi sárczipő és csiz-
mákból. Sebészeti műszerek és kötszerekből
stb., valamint torna- és testedző szerekből, úg-
ysintén gummi és linoleum szőnyegek, és
Sebészeti, műszaki és pinceszegészeti árjegyzéket
kiváratra bérmentve küld.

A magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság váltóüzlete.

Budapest, V., Nádor-utca 4.

Mint kitűnő tőkebefektetést ajánlja a magyar takaré-
pénztárak központi jelzálogbankja
4 1/2 százalékos adómentes zálogleveleit és
4 1/2 százalékos községi kötvényeit,
melyek nála a mindenkori napi árfolyamon jutalék-
mentesen kaphatók.

Teljesít tőzsdéi megbízásokat, díjmentesen bevált szel-
vényeket, elfogad betéteket folyó- (cheque) számlára,
pénztári jegyek vagy betéti könyvekre, s azokat
4 százalékkal adómentesen kamatoztatja.

Magyar ipar- és kereskedelmi bank
részvény-társaság váltóüzlete.

„Toronyórák“

palota, laktanya, gyári órákat,
villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
1-6 magyar gör-ögrára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségjegyz. bérn.

Nirdetések elfogadtat-

nak a kiadó-hivatal-
ban, Budapest, IV.,
egyetem-utca 4. sz. a.

Schachner József A.

BUDAPEST,
Nádor-utca 15. sz.

Diós és mákos patkók,
lipcei stollen,
torták, cukorkák.
Biscuits-, kétszersült- és
tea-sütemény-gyáros.

Legjobb
gazdasági
magvak,
gépolajok,
SZÁVOSZT
ALPHONS

es. és kir. udv. szállítónál
BUDAPEST,
V., Arany János-utca 11.

Árjegyzékek
kiváratra ingyen és bérn.

A
kereskedelmi bank
felmondotta
Kertész Tódor
műiparú raktár
üzlethelyiségeit.

Most

alkalom nyílik 100
meg 100-féle cikk
olcsó bevásárlására.

SCHLICK-féle vasöntöde és gépgyárészv.-társ. BUDAPESTEN.

Gyár és irodák: VI., külső váci-ut 29—35. Podmaniczky-utca 14. Kerepesi-ut 77. sz.

Gőz- és járgány-cséplőkészületek,

számos első díjjal kitűnt. Schlick-féle szab. 2 és 3 vasu ekék,

mélyítő és egytetemes aczél-ekék,

eredeti SCHLICK- és VIDAT-éle

egyvasu ekék, talajmivelő eszközök,

Schlick-féle szab. „HALADÁS“ sorbavető gépek,

Takarmánykészítő gépek, darálók, őrlőmalmok és mindennemű gazdasági gépek.
Eredeti amerikai kéveköto és marokrákó arató-gépek és fűkaszáló gépek, szállít-
ható mezel vasutak stb.

Előnyös fizetési feltételek. Legutányosabb árak.

Árjegyzékek ingyen és bérmentve

Magyar királyi államvasutak gépgyára.

Gőzcséplő-garnitúrák
Hengerkazános lokomobilok
Szalmakazalozó gépek
Gőz-kukoriczamorzsolók
Stibor-kőrfürészek

mindig csak

a m. kir. államvasutak gépgyárának
vezérügynökségénél

Budapest, VIII., József-körút 41. sz. a.
rendelendők meg.

NEW-YORK ÉLETBIZTOSÍTÓ-TÁRSASÁG.

Alapított 1845-ben, tisztán kölcsönösségen alapszik
minden utánfizetési kötelezettség kizárásával. Műtán részvényesei nincsenek,
az összes tőke és nyereségek a biztosítottak tulajdonát képezik.

Kivonat az 1893. évi számadásból:

Aktívák összege	k. 743.503.905
Évi bevétel	169.318.230
1893-ban a biztosítottaknak kifizetett	75.192.250
1893-ban kötött új üzletek összege	1.119.244.955
Főösszeg	85.128.150

Nincs másik kölcsönös biztosító-társaság a világon, mely
ily óriási főösszeg fölött rendelkezne. Fennállása óta a New-York
biztosítottjainak kifizetett 908.656.098 koronát.

A New-York a művelt világ összes országában bir. fiókokkal.

Referenciák Magyarországon:
A magyar általános hitelbank. — A magyar kereskedelmi bank.
Közelebbi felvilágosításokat ad

A NEW-YORK

életbiztosító-társaság magyarországi igazgatósága:
Budapest, V. ker., Deák Ferenc-tér 1. szám.

Frommer A. Herrman utóda

BUDAPEST.

Főüzlet: V. kerület, Tükör-utca 5. szám.

Fióközlet: VI., Andrassy-út 1. sz.

Magasan koncentrált műtrágya egyedüli főraktára.

Megjelent a

díszes tavaszi főárjegyzék.

Kiváratra ingyen
és bérmentve küldetik meg.

Minden rendelmenyhez
ingyen melléklet.

9. SZÁM. 1894.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 4.

41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egy évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: félévre — 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egy évre 8 frt
félévre — 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egy évre 5.—
félévre — 2.50

Külföldi előfizetéseket a postai
meghatározott vitéldij lecsatolando.

AZ EZREDÉVES KIÁLLÍTÁS IGAZGATÓSÁGI
ÉPÜLETE.

NAGY LÉPTEKKEL közeleg az a nagy nemzeti
ünnepe, melylyel a mai nemzedék hazánk
és államunk ezer éves múltját fogja meg-
ünni, nevezetesen emléket emelven vele magának
a következő második évezred nemzedékei előtt.
Az ez alkalomra rendezendő országos kiállít-
ás előmunkálatai is mind nagyobb-nagyobb
mértékben haladnak előbbre, hogy az ünneplés
ideje mindent készen találjon.

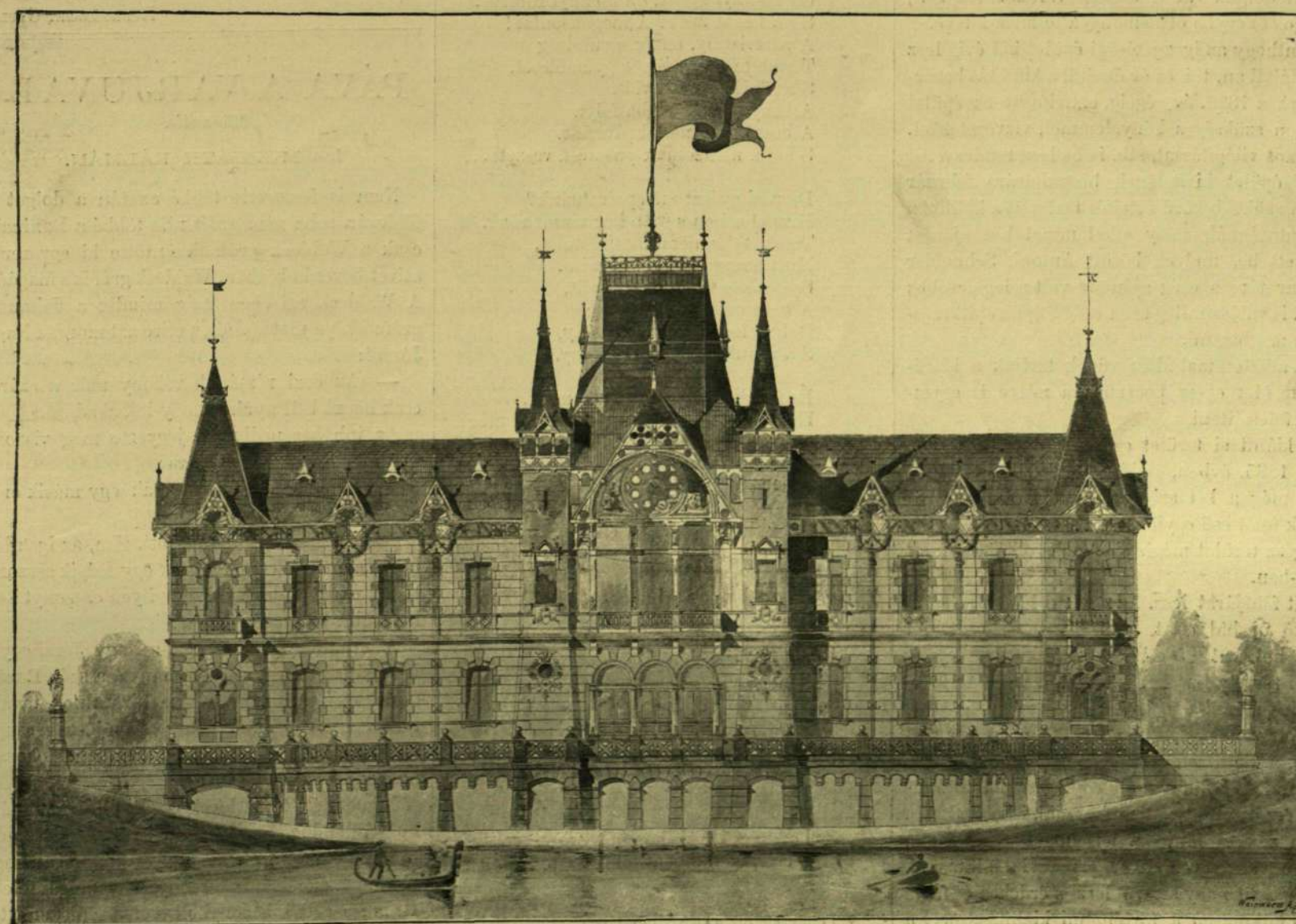
Igen természetes, hogy e haza lakossága
érdeklődő figyelemmel kíséri mindent, a mi a
nagy napok idejére készül s az ünneplés fényé-
nek és díszének emelésére történik. Az elő-
készületeknek legszembeünőbb jelei az épüle-
tek, melyeket kormányunk a kiállítás területén,
a Városligetben emeltet. Önként érthető, hogy
ezek az épületek mind igen megrostált tervek
alapján készülnek.

Mint hogy pedig már maguk a kivitellel elfoga-
dott tervek is fölötté érdekesekek: úgy véljük,
hogy olvasóink várakozását előzzük meg, ha ez

épülettervek közül a legkiválóbbakat időről-
időre lapunk hasábjain bemutatjuk.

E közlést mai számunk az igazgatósági épü-
let tervrajzával kezdi meg.

A kiállítási igazgatósági épület a városligeti
tó partján, a fővárosi vendéglő és a tó közti
térén, a Széchenyi-szigetre vezető híd előtt lesz,
s már az ez idei nyáron fölépül. Épen a kiállít-
ási terület határára fog állni, s minthogy két
oldalt lesz bejárata, nemcsak a kiállítást látó-
gató közönségnek, hanem bárkinek is hozzá-
férhető lesz.

AZ EZREDÉVES KIÁLLÍTÁS IGAZGATÓSÁGI ÉPÜLETE.

Kolbenheyer Viktor elfogadott tervrajza után.

Ezen épületre szükség van mindenkéltől azért, mert a kiállítási igazgatóságnak, vagy legalább egy részének már az ez idei őszön abba kell beköltöznie, hogy az ügyek és munkálatok menetét a helyszínen intézhesse.

A tervet Kolbenheyer Viktor budapesti építész készítette, ki már tavaly a történelmi csarnokra hirdetett első pályázaton is sikerült terveket mutatott be.

Az itt látható igazgatósági épület homlokzata renaissance stílusban van szerkesztve és a tervező finom ízléséről tanúskodik.

Az épület előtt a fő felőli oldalon egy széles terasz lesz, honnan a történelmi kiállítás épületeire szép kilátás fog nyílni.

Az igazgatósági épület 38 méter hosszú és 25 méter széles, szabadon álló, egyemeletes épület lesz, közepén pedig egy tágas zárt udvar, mely kettős üvegtetővel lesz fedve. A czölöpökre emelendő falak fa-vázás szerkezetűek.

Az emeleten lesznek elhelyezve Lukács Béla kereskedelemügyi miniszternek, mint a kiállítás elnökének helyiségei, fogadó- és váró-teremmel, valamint a kiállítás alelnökének szobái. A miniszter helyiségeivel szomszédos a nagy gyűlésterem, mely 17 méter hosszú s gazdag famennyezettel lesz ellátva.

Ezen terem másik oldalához Németh Imre miniszteri tanácsosnak, a kiállítás igazgatójának hivatalos helyiségei, továbbá a számosztály és a csoporteladók helyiségei csatlakoznak. Az emeletre a földönt udvarból nagyon kényelmes és szép négyszármű lépcső vezet föl; az összes helyiségeket folyosók kötik össze egymással. A földszinten lesznek a kiállítás műszaki osztályai és a kezelési irodák. Ugyancsak a földszinten a kiállítás idejére posta- és telefon-hivatal is lesz berendezve; továbbá a közönség kényelmére még egy nagy olvasóterem is tervezett, hol azok számára, kiknek a kiállítási épületben dolguk van és esetleg várakozniuk kell, újságok és egyéb olvasmányok lesznek kitéve.

Mint hogy az igazgatósági épület két évig lesz használatban, t. i. ez év őszétől a kiállítás bezártaig, azaz 1896. év végéig, ennél fogva ez épület minden szükséges kényelemmel, vízvezetékkel, villamos világítással, stb. is be lesz rendezve.

Ez épület kivételének biztosítására február 15-én szűkebb körű árjelítés tartott a kiállítási igazgatóságnál, mely alkalommal hét ajánlat érkezett be, melyek között Antoni, Schneider és Lur társas cég ajánlata volt a legolcsóbb; miért is valószínűleg ezen cég fog az építkezésel is megbízatni.

Ez alkalommal időszertűnek tartjuk a kiállítási terület egész beosztására nézve is egyet-mást fölemlíteni.

A kiállítási terület egészben véve ugyanaz, mint 1885. évben, csak hogy ehhez most hozzájárul még a két sziget és a mostani látványos bódék fölől eső egyik része a Városligetnek; így az egész terület mégis jóval nagyobb lesz, mint 1885-ben.

Két főbejárat lesz. Az egyik a Nádor-szigetre vezető új hid előtt, a másik pedig körülbelül ott, a hol az 1885-dikié volt. A kiállítás történelmi része a Széchenyi-szigeten lesz. Az iparcsarnok marad a régi, ugyanazon rendeltetéssel, mint 1885-ben, de külsőleg teljesen át lesz alakítva. A kiállítás egyik legérdekesebb része lesz a néprajzi kiállítás, mely egy egész külön faluban lesz bemutatva, templommal, iskolával, stb.

Ha sikerül mindazt létrehozni, a mi eddig tervbe van véve, akkor ezredévi kiállításunk kétségkívül nagy sikerű lesz, s érdekessé fogja tenni különösen a történelmi kiállítás, mely a maga nemében igazi különlegessége lesz ennek az emlékezetes kiállításnak.

A DUNAPARTON.*

Alkony van. A köparton állva,
Nezek a szürkülő homályba.
Két partja közt a mély medernek
Nagy jégablak néman bevernek,
Fehér, havas jégtorlatok,
A meddig csak elláthatok;
De a homály, az esti köd
Lassan-lassan mindent beföd.

Lenn már homály; de nyugoton még
Világos a halványodó ég,
S a sápadt, tört fényű alapra
Az ősi vár sötét alakja
Arnyarajz gyanánt vetődve, fenn
Kiválik tisztán, élesen,
A szaggatott, csipkés orom,
A sok tető, kémény, torony.

Ott áll a Boldogasszony tornya,
Bár csonka még, kilátszik orma,
S körre a fenn a mint sötétül,
Nem látni: hogy rom-e, vagy épül?
Hogy sürgő munkától kel-e
Emelt fővel az ég felé,
Vagy bős tusák, vad ostromok
Dühéről szólnak a romok.

Szólhatna is sok régi gyászról,
Viharról, mely mindent legázolt;
A véss, hogy támadt napkeletről,
Hogy zúgott a bazán keresztül,
S míg dörgött és villám lövelt,
Török felhold sarlója kelt,
És Mátyás fényes csarnokán
Úr lett a dolyfós, vad pogány.

Mint a kit a villám levert,
Magyarország porban hevert.
S még az se volt, ki szánja estét,
Hanem vérző, ruhátlan testét
Tépték a keselyűk, sasok,
Prédára éhes farkasok,
Török, tatár, német hadak...
S folyt, folyt a vér, mint a patak.

Oh mennyi gyász, oh mennyi romlás!
S mi hozta ránk? A meghasonlás!
A pártviszály, önzés, gyűlölet
Termette meg mérges gyümölcsét.
S a hősiség hiába volt,
A köny s a vér hiába folyt,
A bosszus ég nem kedvezett,
S hajh, nemzetünk pusztult, veszett...

De régi gyászt miért siratnánk?
Hisz él a bon s jobb kor viradt ránk.
Török, tatár nem fosztja, dúlja,
Mult nagyságát építjük újra.
Szabadság fényes napja süt,
A béke mivűt mindenütt;
Dolgos kezünk olyan serény,
S a munka a legszebb erény.

És mégis, mégis, bánt az emlék,
Hisz egyik nem vagyunk ma sem még;
Hiába int vermosta multunk,
A szörnyű lecczén nem okultunk,
Egymástól széthúzó, elszakít,
Az érdek, szenvedély s a hit.
S míg lesben áll száz ellenünk:
Tört egymás keblének fenék.

A sors haragját földidézve,
Nem dőlünk-e megint a vészbe?!
Hát oly gyönyör egymást gyűlölnünk?
Hát oly nehéz egy célra törnünk,
S jobban szeretni a hazát,
Mint enszívünk dolyfét, daczát?!
Hajh, régi átkunk fogva tart:
Magyar nem érti a magyart...

Megborzongok, talán a ködötől,
Mely a folyam s a part fölött dúl,
Lomhán, sűrűn hömpölygve végig,
S belepve minden földtől égig.

* Fölölvastott a Kisfaludy-társaság folyó évi ünnepélyes közlésén. E költeményt a szerző fölhatalmazása folytán lapunk a »Budapesti Szemle«-vel egyidejűleg közli. Szerk.

Nem látom már a vár fokát,
Csak a sok kis fény pislog át,
Mint a végig gyászszal szeggett
Koporsón a fényes szegek.

S megkondul fenn a vár harangja
Mély, tiszta, érezzőgesű hangja;
Oly átható e méla dallam,
S rá visszazeng, felelve karban,
Éjszak, nyugot, dél és kelet...
Mintha egy nagy halott felett
Zokogna, zúgna, kongana
A gyász-harangok bus kara.

VARGHA GYULA.

SZERELEM.

1.

Van egy csodás könyvem: az ő két szeme,
A jó Isten minden titkával tele.
Nyílt könyv az előttem, olvasom sokat,
Onnan írom ki a legszebb sorokat.

Dalaim forrása, rejtelmes világ!
Lelkem éjjel-nappal tündökölni lát.
Nappal napvilágom, éjjel csillagom,
Vezetés ismeretlen bűvös úton.

Üdvöm bibliája, könyvek könyve, te!
Benned a mindenség szent költészete:
Két harmatcsepp fehér rózsalevele:
Neved örökélet, örök szerelem!

2.

Szívem oltára ez a könyvem;
Gyónásom itt minden betű.
Mi élvész búban és gyönyörben:
A dalban örökéletű.

Kéj, szenvedés tán mind csak álom,
S fölébreszt egy rossz pillanat;
Emlékeit hát ide zárom,
A legszebb rész így megmarad.

Mint könyvből eltett rózsá épen
Megörzi régi illatát:
Egykor a dal varázsa nekem
Szerelmet, üdvöt visszaad.

RUDNÁNSZKY GYULA.

PÁVA A VARJUVAL.

Elbeszélés. (Vége.)

Írta MIKSZÁTH KÁLMÁN.

Nem is feszegette többé azután a dolgot a földesúr, csak nem szólt róla többé a Daninak, csak a Waldeck grófnak öntötte ki egyszer a szívét borozás közben. Waldeck gróf is a magáét. A Waldeck szívében még mindig a Johanna grófnő képe motoszkált, a mire azt mondta Nagy József:

— «Az ősi rózsának vékony már a szára, csak hozzá kell nyúlni, hogy leszakadjon.»

Az inháber pedig azt jegyezte meg viszonzásul a Nagy József dologára:

— «A mágnesből a tűt csak egy másik erősebb mágnes húzza el.»

Nagy József elgondolkodott. Hm, az igaz lehet! Danit a feleségétől csak egy másik asszony tudná elidegeníteni. Hát egy ilyen asszonyt kell keresni. Ebből áll az egész.

A minthogy volt is egy, a Nagy Józsi egyik ispánjának özvegy asszony lánya, a szép Rozáli (kinek a férje, egy sötári kis hivatalnok, tavaly halt meg Szegeden). Pajkos, eleven jószág, csupa ötlet, csupa tudás. Azzal bizást lehet okosan beszélni.

Mindenféle tarka hírek jártak róla. Mondják, hogy a boldogult urának könnyű volt a szemeit örökre behunyni. Eleget gyakorolta magát, hogy behunyja életében is a menyecske dolgait felett. Itt is fecsegit a kastélybeli cselédek (de, én istenem, a romlott kastélybeli cselédek szavát ki venné komolyan), hogy néha éjjelenként az ispánlak felől egy fehér ruhás női alak suhan

Kimnach László rajza.

ROZÁLI ARATÁSKOR PARASZT RUHÁBA ÖLTÖZVE ODA ÁLLT AZ ARATÓK KÖZÉ.

be a kastélyba, a földesúr lakosztálya felé. Voltak, a kik fel is ösmerték. De nem bizonyos az, hogy a Rozáli volna. Hiszen fehér asszony kísértete minden jóra való kastélynak van. Hát mért ne volna a nagyfalusinak is? És mért volna az inkább az ispánék Rozálija?

Nem, ez soha se sült ki, hanem az bizonyos, hogy egyszer a földesúr megszólította Rozálit; a nagy jegenyefák alatt, melléje ült a padra. A tiszteletes úr kamasz fia, a ki őrdöngött Rozáli után, kihallgatta a kis köhíd alól.

— «Szeretne-e férjhez menni, Rozáli?» kérde a földesúr.

— «Embere válogatja!» felelte a menyecske mosolyogva.

A földesúr a szeme közé nézett jelentőség-teljesen, gúnyosan.

— «Úgy érti-e az embert, hogy mekkora bajusza van, vagy hogy mekkora földje?»

A szép Rozáli felkaczagott:

— «A szép bajuszban is gyönyörködik az ember egy-két napig; de a szép erdőben, rében örökké!»

Az úr most tegezésre fordította állítólag a dolgot. (Hát ha mégis van abban valami, a mit a cselédek locsognak.)

— «Látom, hogy okos asszony vagy Rozáli. Tehát férjhez kell menned okvetlenül!»

— «Ugyan kihez?»

— «Egy feleséges emberhez.»

— «Hát megbolondult?» felelte Rozáli. «Feleséges emberhez! Hát hova tegyem én a feleségét? Megegyem? Maga igazán mulatságos!»

— «Ej, egyszerűen elvált az asszonyától, mert te beléd szeret Rozáli, ha akarod; a hogy én ösmerlek, elveszed az esztét, úgy megy akaratod után mint a kezes bárány.»

— «Hadd hallom legalább, ki az a becsületes jóvendőbeli?»

Az uraság egészen közel hajolt hozzá és a fülébe sugta a nevet — (nem lehetett abból hallani egy lehelletnyi hangot se), hanem az már biztos, hogy a Rozáli megharagudott és eltaszította Nagy Józsefet.

— «Ej menjen! Az már sok. Egy olyan emberhez. Micsoda gondolat az magától.»

— «De ha akarom, Rozáli», — unszolta édeskes hangon Nagy József.

— «Lehetetlen, ha mondom. Ne is hozza

többé elő. Nagy darab földnek kellene annak lenni.»

— «Például mekkorának?»

— «Mit tudom én?»

— «Hát elég lenne ilyen, mint ez az egész völgy, fel a fenyves erdőig.»

A Rozáli lesütötte a szemét, elgondolkodott, azután végig nézte lopva a nagy szempillái alól azt az egész területet és halkán mondá:

— «A rajta levő épületekkel együtt?»

— «Mindentől, Rozáli!»

Ez a beszélgetés úgy egy szerdán délután eshetett; másnap, csütörtökön Szabó Dani, a hajdú, át lett téve a tisztartótól az ispán udvarába szolgálátra. Rá egy hétre már szelében pletykáltak, hogy a szép Rozáli nagyon utána van a Dani hajdúnak; ez apró jele volt, kényeztette, néha a pecsenyéből a saját részét adta neki, ingerkedett vele, virágot tűzött a saját hattüféhez kezével a sikkja mellé. Az emberek nem győzték a fejüket csóválni: «No ez nem istentől van, boszorkány mesteriség, hogy egy ilyen filigrán, finom teremtsenek egy akkora fajankó zavarja meg a fejét, a kinek meg azonfelül felesége is van. No hallják, ez csak úgy lehet, hogy valami bűbajos kotyvalékot etetett vagy itatott a szerencsétlen özvegyasszonykával. Oh, szegény iszonyt, bizony elsőlyed szegényletében, ha megtudja.»

És ez a csodálatos szerelem még mind jobban nőtt. A szegény asszonyka nem birt a szívével. Nyáron aratáskor, hogy szeme előtt lehessen mindig a Dani, nem átalts sokszor maga is parasztos ruhába öltözni s odaállni az aratók vagy a marokszedő leányok közé; — azt mondta, tréfából teszi, de ennek a tréfának gyökere bizony a szívébe nyúlt. Hiszen úgy oda volt, annyira nem birt magával, hogy az a fényes nagy szeme mindig rajta legett azon a mihaszna Danin, (jó szerencse, hogy ilyenkor meg nem vágta kezét a sarlóval), s ha szeret tette, minduntalan odament inceskedni hozzá.

A Dani eleinte csak röstelkedett, csak tette magát ostobának, siketnek, hanem aztán később (hi-

szen a jégről olvadt víz is csak felforr egyszer a nagy tűznél) neki melegegett, bátrabb lett, s még meg is csipkedte néha a menyecs-két, ha úgy el talált a keze szaladni.

Hamar megy az ilyen. Sarjú-készítéskor szép csendesen beállított az urasághoz és jelentette neki, hogy elvált a feleségétől, legyen a nagyságos úr ebben a dologban pártfogására a törvénynél.

Szabó Dani tehát elvált a nejétől (s úr lett később a másikkal, elrugván magától a hajdúságot), Nagy Józsi pedig elvehette most már a Borecsát.

Sokáig emlegetett, fényes lakodalmot volt. A pozsonyi poéta, Schmidt János német poemái, melyeket erre az esküvőre írt, még maig is megmaradtak fonnyadt, elsárgult füzetkékben. A nászebéd a márványos palota-teremben volt, sok előkelőség jelenlétében, maga a pozsonyi alispán mondta az első pohárköszöntőt, magasztalván a mennyi gondviselést, mely az egymáshoz valókat post tot discrimina rerum összehozza.

— «Úgy, úgy viczispán uram, — kiáltott közbe a vidám vőlegény. — A varjú a varjúval. Az az igazi!»

Varjú a varjúval! Hát persze a varjúval. Hanem Nagy Józsi már annyira belekóstolt Bécsben a nagyúri életbe, hogy az ő fúrge varjútát úgy akarta öltöztetni, a hogy a pávák járnak. A palota-hölgyek bécsi szabójánál varratta neki a ruhákat, a melyekben olyan furesa, olyan szögletes volt az új földesasszony, hogy kacagni kellett rajta, Józsi pedig nem tudott már képzelni másféle asszonyt, mint a minőket a volt felesége környezetében látott, a finomodás belevágta a körmehegyét ez egyszerű emberbe is, s lassan-lassan nagyon is parasztosnak, esetlennek kezdte találni az új feleségét. Oh jaj, másképp tudtak azok a bécsi úrnők fecsegni, kedveskedni, hajlongni, kaczérokodni! Végtelenül közönségesnek látszott neki a Borecsa, mihelyt az övé lett. Sokszor mondogatta magában: «Bolondot tettem, nem hozzáam való ő!» S újra elkezdett unalmában a cselédeivel borozgatni, mint mikor Johannára ráunt volt Bécsben.

De nem érdemes hosszan rajzolni ezt a kedvetlen állapotot; az történt, hogy eleinte csak unta, később azonban boszantotta, lenézte, vérig gunyolta, elkeserítette; a szegény asszony, a ki melegegett volt Szabó Daniné korában, most egyre csak sirt, sorvadozott a ragyogó kastélytermekben.

Mert okos volt, maga is belátta, hogy nem tud a férjének tetszeni s nem bírta megállni a helyét, mint úriasszony. Elhatározta, hogy elhagyja, elváltik tőle. Oly szerencsétlen volt, s annyira elhagyatott.

A pozsonyi fiskális csodálkozva kérdezte, mikor előadta neki a szándékát:

— «De mért teszi ezt a nagyságos asszony?»

Kimnach László rajza.

ÚJRA ELKEZDETT A CSELÉDEIVEL BOROZGATNI.

A szép menyecske felsohajtott.

— «Nem tudunk összeférni. Én azt hittem, hogy a régi káplár szeretem vesz el, s jaj, uram, helyette egy finnyás kapitányt kaptam.»

MAGYAR NŐI VISELET ÉS A MILLENIUM.

Régi krónikáink s a hazánkról emlékező régi külföldi írók elragadtatással írják a magyar nőkről s viseletük pompájáról, kiknek társasága olyan, mintha királynők gyülekezete volna.

Es valóban királyi jelenség is a régi magyar nő. Fején gyöngyös, drágaköves párta, vagy aranyesikpés főkötő; derekán vállfüző, pruszlik, drága szövetből arany zsinórral egybefűzve, aranyos és zománczos csattokkal ékesítve, patyolat és csipke ingvállal, mely a karok és vállak szépségét oly kecsesen kiemeli. A szoknya aranyos brokátból, vagy skofiummal oly gazdagon kivarrra, hogy «magában megáll, mint a faköpenyeg»; előtte pedig a magyar nő háziaságának jelképe, az elmaradhatatlan patyolat vagy csipkekötény, finom arany és ezüst himzéssel. Ehhez jön télen, vagy ünnepélyes alkalmakkor az arany zsinórral kihányt, hermelinnel, nyusztal bélelt s rókamállal szegélyezett mente. Képzeliük még hozzá a mellen ragyogó drágaköves násfát, a hajba tűzött rezgő tüket s a fej körül lebegő fátyolt: és előttünk áll a királynői öltözet.

Régibb biztos adatok hiányában legelőször a XV-ik században tudjuk e viseletnek ily alakban való megjelenését igazolni. Mátyás neje, Beatrix királyné, a bécsi műtörténeti múzeumban őrzött márvány domborművön fűzött pruszlikban és menyecskeken bekötött fövel van ábrázolva. A XVI. és XVII-dik században kifejlődésének és pompájának tetőpontját éri el, a magyar női viselet midőn úgy

Magyarországon, mint főleg Erdélyben, a nemzeti élet is virágzása magaslátán áll. E korból már maradtak fenn gyakori hiteles emlékeink is: az Eszterházyak fraknői kincstárában Thököly Éva menyasszonyi ruhája, főúraink régi családi képei, a gr. Haller-család festett családi

törzskönyve, régi metszetek, továbbá egykori leltárak és végrendeletek.

Ezen korszak női viseletéről beszélve mondja Bethlen Miklós «Önéletírásában», melyben Bánffy Ágnes öltözködését ismerteti, hogy: «Fejbe volt fedve tulajdon szép hajával, mely is szépen egybe lévén szedve, a fejének hátulsó részén nagyobb, vastagabb és magasabb konty volt csinálva, mint rendszeren a mi erdélyi asszonyaink szokták viselni; fején volt egy olyan koszorú, a minőt minden leányok Magyarországtól a levantei tartományokig viselnek. Ezen koszorúk vagy az esztendő különböző részein teremni szokott virágokból, vagy drágán kivarrva, vagy különböző színű drágakövekből szoktak csinálva lenni, — ezek a párták, — melyek köríték az egész fejet, hogy annak csak a felső része és a hajból csinált megfodorított tekeresek, melyek a homlok körül állanak, láthatók. — A mi úriasszonyaink vállat viselnek, mely is elől befűzetik és testükhöz szorítottak, mind alól, mind felől egy kis arasznyi hiányosságig, ez alatt van egy melltartó. Ezen vállakhoz ujjakat, szűk és karokhoz álló hasonló materiából, mint a vállak borítéka, de ezen felül még egy ingujjat patyolatból, vagy más igen vékony selyem materiából akasztanak, mely is két-három övnyi bőséggel leér a kezek fejéig, alól meg lévén prémezve valamely színű bársonnyal és hasonló színű bojtos rojttal. — A mi asszonyaink mindezen öltözéken felül még hordanak vállakra kötött és az övekig érő kis palástot, vagy mentét, a melynek széleit mentőkben egyik kezükkel összefogják, a másikkal tollakból készült legyezőt tartanak, melyben kis tükrök is van.»

A nemzeti élet általános hanyatlásával, József császár korában, eltűnik a magyar nő nemzeti viselete is és helyébe a francia és német divat lép. Hogy azonban maga ez a viselet meny-

Egykorú rajz után.

MAGYAR NŐI VISELET A XVIII. SZÁZADBÓL.

Rohn rajza után.

BÁLI ÖLTÖZETEK 1860-BÓL.

Rohn 1859-iki rajza után.

RÉGI MAGYAR NŐI VISELET.

Egykorú rajz után.

MAGYAR NŐI VISELET A XVIII. SZÁZADBÓL.

Barabás Miklós rajza

MAGYAR TÁNCZVIGALMI DIVATKÉP 1867-BÓL.

nyire, egybe volt forrva a nemzet belső lényegével épen az mutatja, hogy a mint hosszabb vagy rövidebb ideig tartó elnyomatások után új életre kel, mindig újra visszatér a régi nemzeti viselethez. Azt újra felöltve, mintegy azzal akarja külsőleg kifejezni, hogy még mindig magyar. Terünk e helyett nem engedheti, hogy a magyar női viselet fejlődése történetét teljesen elmondhassuk; így csak a főbb korszakokra terjeszkedhetünk ki s annyit említhetünk, hogy a jelen században az 1848-iki forradalom idejében jelenik meg hölgyeinken a magyar ruha, de legáltalánosabbá mégis a hatvanas években lett, mikor

az alkotmány visszaállítása folytán új életre kelt nemzet minden rétege megragadván régi magyar nemzeti hagyományait, újra meg akarta mutatni az egész világnak, hogy nem szűnt meg élni. Pesten 1839-ben Tóth Gáspár magyar szabó kezdte meg szélesebb körben a magyar férfiruhát terjeszteni, a «Honművész» melléklete gyanánt ezekről divatképeket is adott ki, 1857-ben Bencsik György női szabó foglalkozik vele, kinek divatképei a «Pesti Divatlap»-ban és a «Napkelet» mellékletei gyanánt jelentek meg. 1860-ban főleg Kostyál készítette a magyar

ruhákat. A divatképeket Kohlmann, Vidéky, Vizkeleti, Rohn és a legszebbeket a hatvanas években Barabás rajzolta.

Mindjárt a hatvanas évek elején a «Vasárnapi Ujság» is sokat tett a magyar nemzeti viselet fölélesztése ügyében, közölve 1860 és 1861-iki folyamaiban Vizkeleti Bélának a régi magyar férfi és női viseletre vonatkozó cikksorozatát és szép rajzait, melyekben a többiek között lelkesedve mondja: «Felöltöttük ismét ősi jelmezeinket, hogy abban érjen örömünk és bánatunk, mert érezzük, hogy ily ruha alatt szababban a lélek, hűbben dobog a kebel is.»

MAGYAR TÁNCZVIGALOM 1860-BAN.

Vizkeleti Béla egykorú rajza.

Az ország tisztán magyar ajkú vidékein a nép viseletében a pruszlik és az ingváll, a haj szép hordása s az egyszerű szabású szoknya viselése mind a mai napig fennmaradt. Hogy eredetileg az úri viselet vette a formákat a néptől, vagy megfordítva, az ma már ki nem mutatható; — de az tény, hogy a nép a mai napig tisztán megőrizte.

Midőn a nemzet ezredéves fennállása alkalmából pár év múlva nagy nemzeti ünnepélyek rendeztetnek, meggyőződésünk, hogy a nagy és fényes ünnepélyek és menetek ragyogó pompáját a magyar férfiak díszruhája mellett a régi magyar női viselet rendkívül emelné, szükségképpen kiegészítene és szemképráztatóvá tenné, melyet bámulattal nézne a külföld is.

Hölgyeink az itt bemutatott néhány, hírteleben összeszedett képből is láthatják, hogy szépségük és bájuk érvényesítésére föltötte áll e divat a mainak; a régi családi ereklyeképen őrzött ékszerek bemutatására meg épenséggel alkalmasabb.

A most bemutatott képek *Ernst Lajos* úr gyűjteményéből valók, ki nagy szorgalommal áradozik a régi magyar kosztümöképek egybegyűjtésén. Czélunk ugyazó gyűjteményéből, mint régi családi képekből s metszetekből, valamint egykorú magyar divatképekből nem sokára egy kiállítást rendezni, hogy ezáltal egybegyűjtjük azt a hiteles anyagot, a melynek alapján a fényes pompájú régi magyar női viselet újból fölélelhető lesz. Ha ez ép oly szép, mint hazafias mozgalomhoz különösen főrangú hölgyeink is csatlakoznak, azt hiszem, az ezredévi ünnepélyek oly képet fognak nyújtani, melynek párja nem lesz a kerek világban.

A nagy nemzeti ünnep minden fényét a múltból, a letűnt ezredév emlékeiből fogja meríteni. A régi magyar női viselet is egyik fényes lapja a múltnak; hadd elevenedjék meg tehát színpompában ragyogó, szemképráztató képe annak is.

Dr. SZENDREI JÁNOS.

CSINÁLT VILÁG.*

Szatíra.

Mily hatalmas, mily csodás
Ez a lázas haladás!
Tervezünk láng agyvelővel —
S villámfényvel, gőzerővel
Készül a sok nagy találmány,
Száz furfangu új csinálmány.
Már-már versenyezni sem mer
A teremtés — s elpihen.
Dolgát átvevő az ember
S üti-veti sebtiben.

Nagyszerű idők ezek:
Mennyi gép, hány szerkezet!
Csupa sróf, cső, szelep, dugó,
Fogaskerék, acélszrugó,
Fűtő, hűtő, kemény, katlan...
Meg nem erti avataltan.
S e sok minden összevág ám,
Hogy minód? — azt nem tudom.
S a teremtés — olcsón, drágán —
Folytatódik mű-uton.

A természet titkait
Sorra ellesik ma itt.
Már a rózsá ipartermek
S mind a szírmát, mind a szervét,
Színeit, illat-zamatját —
Mesterséggel összerakják.
S meg se' lepne, szinte várom
Már e czégfeliratot:
«Delibábót gyári áron
Bárki kaphat itt, vagy ott.»

Nem kell szőlő! — már a bor
Ústnyi lombikokba' forr.
A borász, ki mit parancsol,
Bármi fajtát összepancsol;
Szesejt, czukrát — ki mint győzi —
Vegyi fokmértékre főzi.

Ki bevallja már előre:
Hány fokos mámort ohajt,
Épen annyi foknyi lőre
Csurg a poharába majd.

* Főolvasztott a Kisfaludy-társaság folyó évi ünnepélyes közlésén. E költeményt a szerző fölhatalmazása folytán lapunk a «Budapesti Szemle»-vel egyidejűleg közli.

Szerk.

És a lélek tűzbora,
Felgyújtója, mómora:
Hírnev, esábitó dicsőség!
Kinnal szerze ezt az őt meg;
Szíve vérit adta érte
S összeroskadt, míg elérte.
Most az elmes emberek, lám,
Ezt a módot nevetik;
Majdnem épen azt a reklám
Gyorsan gyártja meg nekik.

Ennek csinja-binja sok,
Ámde vannak okosok,
A kik értik száz fogását —
S igaz hírvé gyári mását,
Csak egy kissé lótnak-futnak,
Megcsináltatják maguknak.
Hány híresség mit se' lendít,
Közöltára mit se' vet,
Nem csinál mást soha semmit,
Semmi mást, csak — hírnevet.

S minden jobb, mint hajdanán.
Mily olcsó a tudomány!
A mi rég egy élet műve,
Gyorsan gyúl az most betűbe.
Összerömi egy új könyvet
Két avultból — mi sem könnyebb.
Értsd hozzá a reklám titkát
És — bár lenné csalfa jó! —
Nagyhamar kimondatik rád:
Ez az ember kész tudós.

Kész tudósom, ne pirulj;
Megcsináltak, hát virulj.
Sohse bántson a szemérem,
Igy van ez ma minden téren.
Az igrig, ki neked támad,
Még csekélyebb legény nálad.
Védni ezt, eszembe sem jut;
Vesd meg őt, vagy meg se lásd,
Ki, mert mást csinálni nem tud,
Csinál — mű-botráncozást.

Igaz erkölcsön kívül
A csinált is széket ül.
Temérdek a «korrekt» Cátó,
Szívbe és vesébe látó,
Ki szemében gerendával,
Szálka miatt rögtön rád vall.
Szigorának szent hevében
Rajtnad üt e vakmerő —
S a csinált erkölcs nevében
Becsületes ember: ő!

Kit lesujt a műmóral,
Valahogy még talpra áll,
De, mi ellen nincs orvosság,
Az a mű-lovagiaság.
Mind Bayard, nemes gavallér,
Ha verekszik a — himpellér.
Lehet léha, nyegle, aljas,
Tisztesség dolgába' vak,
Ámde csitt!... felőle hallgass
S rázd kezét meg, mert — lovag.

Igaz ember-érzelem —
Bajnak itt-ott még terem;
Oka még sok fájó sebnél,
De már tudják a bölcsesbék,
Hogy jobb ezt is, miként bármi
Egyéb dolgot, csak — csinálni.

Műuton juthatni hozzá,
Szív se kell, csak akarat.
Igy, a mi a kint okozná
Bizonyosan elmarad.

S ép' e czikk az legkivált,
Mely hatásosb, ha csinált.
Mert hiába, az igaznak
Kincsben csak a mélye gazdag
S mit szerényen rejt a medre,
Sohse bizza a tömegre.
Míg a csinált érzelmnek
Mélye nincs, de tükre szép.
Tetszik minden léha szemnek
S látja minden czéda nép.

Igaz érzés hallgatag,
A csinált meg — kurjogot,
Csupa hühö, csupa páthosz,
A piacon áld, vagy átkoz,
Nyög, vonaglik, könnyet hullajt,
Kiszámítva mindent túlhat.

És e rongy komédiára
Mennyi néző s hallgató,
Még a végét meg se várja,
Azt susogja: «megható!»

Hány ilyen mű-érzemény
Hány fáján nevettem én!
Ugy nevettem, hogy már szinte
Sírni kezdtem eleinte.
Am utóbb — hisz olyan sok van —
Látásukba beleszoktam.

S a mit legtöbbször lenézett
Gúnyos, figyelő szemem,
Az a csinált honfírezt,
Meg a csinált szerelem.

Ah, a sok mű-honfinak
Sorsa jól megy mai nap!
Aggodalmuk csöppnyi sincsen,
Nyelvök nem szorong bilincsen;
Nyügét lelkiismeretnek
Nem is sejtve — hont szeretnek!
Hont szeretnek tapsra leve,
Mert haszon, ha taps riad;
S rendes álmuk minden este
Megjön ám a hon miatt.

Honfiaságuk, annyi szent,
Ha csinált is, de «patent».
Hű magyart, ki mélyen érez
S nem tud könnyelmű beszédhez
S nem hiszel a közszezsélynak —
Olyat ütnek, a hol érnek.
S ennek ép', ki honfiaságát
A piacra nem viszi —
«Áruló!» — szemébe vágják
S van tömeg, mely elhiszi.

A szerelmi szólám is
Csenedesebb, ha nem hamis.
Am, kik égnék, nem a lyányért,
Csak a düs, nagy hozományért,
Azok oly vadul epednek!
Bár szívök sosem reped meg.
S tetsző, méltó is vigaszra,
Hölgy szíveknél ily szerep;
Mig az igaz, érző Azra
Sápad s meghal, mert — szeret.

Hány poéta mit mivel
Gyártott mű-érzelmivel!
Zengi hölgyét: haja ében,
Csillag fénylik a szemében,
Arca rózsá, eper szája,
Mondhatatlan büve, bája!...
«Azt lerni, mint inádom,
Képtelen e gyöngö toll...»
Igy zeng, bár e nagy világban
Az a bájhölgy nincs sehol.

S látva egyre azt, meg ezt,
Már agyam kételkedni kezd:
Tán e földön, melyen élek,
Ritkaság csak igaz lélek?
Tán csak itt-ott szenved rajta
Asszony szülte emberfajta?

A temérdek — léha, cséscsap,
Szívtelen világeszáló,
Srőfra járó ember-gép csak —
S még az élte sem való!

Van valahol tán ma már
Egy magas kéményű gyár,
Hol, mintázva Isten-képet
Géppel gyártnak ember-gépet.
S a kik innen kikerülnek
Néha szörnyen sikerülnek.
Emberlények minden másban,
Mégis im, mindannyinál
Egy ismertető vonás van:
Ha mi érzünk, ő — csinál.

Gépalkotta emberek!
Van akárhány műremek.
Hogy nincs lelkek, nekik használ,
Igy erősbek az igaznál.
Sokszor a lét-ütközetnek
Zord zajában ők vezetnek.

Am diadaluk, ha győznek,
Sohse' fáj áldott nyomot. —
Tova tűnnek, mint az ősznek
Hűs fuvalmán a gyomok.

Bármit alkot is a gép,
Gépesinálmány, nem egyeb.
Bár a gyöngök meg ne lassák
Gyűlöletes torzvonását:
Igaz ember, józan észszel,
Mind feleltök messzi néz el.
S egy vadrózsaszál, ha termés
Több neki, mint száz csinált —
S műbor hely'tt inkább kesernyés
Termett vinkóval kínál.

A kiből szív nem dobog,
Égi tűzfény nem lobog,
Ki csinálja csak, hogy érez
S titkon egy sebből se' vérez:
Azt, ha nöl is, fel az égig,
Igaz emberek lenézik.
Az nem Isten teremtese
S bár e földön óriás:
Sírját túl nem éli mégse' —
Csinált nagyság — semmi más.

Melyet ég e földre vet,
Igaz ós tűz, üdv nekéd!
Engem csak ez égi fény von,
Akár angyal, akár démon,
Akár ember, gyarló, árva,
Kiben ég csak egy sugára.
Oh, teremtés, óserődből
Egy igaz jel kell csupán:
S a csinálmány össztörpül —
En megyek e fény után!

KOZMA ANDOR.

FERENCZ FERDINÁND FŐHERCZEG
FÖLDKÖRÜLI ÚTJA.

Irta a «Vasárnapi Ujság» számára egy tengerésziszt
az «Erzsébet» hajó földlétén.

Utazás Nipponon át.

(XVII. közlemény.)

Másnap (aug. 7-én), miután Ő fensége még egyszer megnézte a templomhoz tartozó régiségtárat, mely vallási ereklyéken kívül történelmi emléktárgyakat is tartalmaz, elhagyta a regényes Szent-szigetet, hogy a «Yayeyama» földlétén folytassa útját a beltenger egy másik pontja, Mihara felé.

E helység keletre fekszik Itszuszimától, a Bingo-Nada nevű tengerészletben, mely a Luwo-Nadától sűrű szigetecsoport által van elválasztva. Itt Sikoku sziget oly közel van Honddhoz, hogy csak néhány hajó-hossznyi széles járható tengerszoros nyomol be közéjük. A szokatlan alakú sziklák, szigetek, a sajátos hegyalakzatoknak folytonosan változó csoportulása megragadják a hajón utazó figyelmét.

Délután egy órakor vetett horgonyt a «Yayeyama» Mihara előtt, a hol a már előbb felemlített, Tokiót Nagasaki felé összekötendő Sanjovasiútnak mostani nyugati végállomása van. A vasút fővezetője fogadta ott a főherceget, átnyújtva az épülőben lévő vasút által átszelt vidékeknek érdekes albumát. Ő fensége fölszállt a reá várakozó külön vonatra, hogy immár szárazföldön folytassa útját Nippon nyugati fővárosába, a mikádók előbbi székhelyére, Kiotóba.

A vasúton való utazás odáig a legérdekesebbek és legélvezetesebbek közé tartozik. A vas-pálya jobbra a naponi beltenger éjszakai partján fut végig, majd közel a tengerparthoz, a hol gyönyörű távlatokban mutatkoznak a tengerben elszórt szigetek, hol közelebb egyesével és csoportosan, hol távolabb a partszéltől. A hegyek sok helyütt kiszögellenek a partig; a vasút majd merész kanyarulatokban kerüli meg az ilyen hegyfokokat, majd hosszú alagúton halad át alattuk.

Egymást érik a legszebb hegyvidékek. Tomboló hegyi patakok rohannak alá a sziklák völgyeken, s hatalmas hidak vezetnek át rajtuk. A hegyoldalakat sűrű sötétzöld fenyvesek borítják; egy-egy kiszögellő sziklaúcsról hatalmas ódon várépületek tekintenek alá; elmúlt lovagi dicsőség, elmúlt hatalom, elmúlt középkori sötét bitorlós emlékei. Ott lakoztak egykoron a hatalmas daimiók függetlenül addig, a meddig fegyveres hatalmuk élt. Egész kis királyok, nemes udvaroncokkal, samuráikkal, robotoló parasztokkal. És most? Most már csak két úr

van Nipponban: a császár és a nép. És mind a ketten egymásért dolgoznak. Mily hihetetlen változás egy negyed század alatt!

Itt is, útban Kiotó felé, Ő fensége mindenütt a legszívesebb fogadtatásban részesült.

A nagyobb városok állomásain mindenütt kivonult az előjáróság, a tisztviselőség, a fejedelmi utazó elé, majd emlékkönyvet, majd más ajándékokat nyújtva neki át.

Onomichiben a vasút a városon át vezet; a lakosság sok ezrével sorfalat állt a sinek mentében és mikor az udvari vonat köztük elhaladt, folytonosan tapsolt.

A taps Nipponban a legnagyobb tetszésnyilvánítás, mely eltérőleg a mi szokásainktól, főrangú személyek üdvözlésére is szolgál. *Okayama* városa, a hova 6 órákor este érkezett a vonat, ünnepi lobogódiszban várta Ő fenséget, mint-hogy egy előbbi útiter szerint a városban volt töltendő az éjt. Az idő rövidsége miatt azonban útját folytatni volt kénytelen. 10 órákor *Kobéba* érkez. Kobé a beltenger partján legnagyobb és élénk külkereskedelme folytán legnevezetesebb város. Ezreke menő néptömeg volt egybegyűlve a vaspályánál; a város képviselői és a közeli Higó város előtt horgonyzó hadihajók parancsnokai és tisztikara fogadták Ő fenséget, a ki közülük többeket megszólítással tündetett ki.

Éjfélt múlt, mikor a főherceg Kiotóba megérkezett. Kiotó egyike Nippon legnagyobb városainak. 1867 előtt évszázadok óta a mikádók székhelye volt; azóta *Tokióban* («keleti főváros»), a sogunok egykori székhelyén lakik a császár, míg Kiotó csak második székhely; hivatalos neve *Saikia* («nyugati főváros»).

Mint-hogy az itt székelő mikádók, mint már fölemlítők, több századon át csak vallási legfőbb személyek voltak, Kiotó fő nevezetességei a császári palotán kívül nagy számú templomai-ból állanak, ezek közé tartoznak a Nipponban levő legnagyobb és legszebb templomok is. Kiváló érdekességek az óriási «Kelet-templom» és «Nyugat-templom» (Nisi—Hongwanji és Higasi—Hongwanji). Emez többször leégett, de ismét felépült. Mostanában szintén épülőben van. Nevezetes dolog, hogy az építésnél a gerendák mozgathatók és megerősítésére nőhajból font köteleket használnak. Az építésnél ugyanis oly nagy számban fordultak elő a szerencsétlenségek, hogy az építők végre meghökkenek és kérdést intéztek ez iránt egy szent emberhez. Az azt jóslta, hogy addig mindig folytatódna a szerencsétlenségek, míg az építésnél csupán nőhajból készült köteleket nem fognak használni. És találkoztak nők elegenden, a kik levágva szép fekete fűrtjeiket, lehetővé tették a javasolt kötelek fonhatását.

Ő fensége számára a «Goso» nevezetű császári palota egy mellékrésze: az Omiya-goso volt berendezve. Két napot (aug. 8. és 9-ikét) töltött Kiotóban. A délelőtti órák a nevezetesség megszűlésére szánta, majd délután többnyire nagyobb bevásárlásokat tett a műipar-bazárokon és boltokban. Kiotó selyemszövevényeiről híres.

A két császári palota: a «Goso» és a «Nidzsoro-Pukyu», igen érdekes épületek, bár külsőjük korántsem felel meg a pompa és nagyszerűség azon fogalmának, melyet egy művészettel bíró és nagy nemzet hatalmas uralkodójának székhelyéről szoktunk alkotni. Terjedelmesebb, de egész egyszerűen fából és papírból vannak építve, mint minden más naponi ház; csak a nagy tetőzetek, melyek a napceprus fájából vannak készíttve, mint általában a templomok fedélzete, és szintúgy görbülve, mint azok, adnak nekik némileg díszesebb külsőt. Hanem a belsejük annál pompásabb. A tágas termek falait értékes képek és haut-relief faragványok borítják, melyek fa-alapon állat-alakokat, mythologiai és történelmi jeleneteket ábrázolnak. Az arany és más színű lak nagy mértékben hozzá járul a falak és tetőzetek fényességéhez.

Augusztus 10-én a főherceg vasúton az innen csak másfél órányira fekvő *Oo-szákába* rándult ki, Nipponnak nagyságára nézve harmadik városába, hogy az ott lévő császári fegyvertárat meglátogassa. Ő fensége meg volt lepve, midőn azt tökéletesen a legújabb európai fegyvertárat színvonalán állónak találta.

Az a nép, a mely alig harmadfél évtizeddel ez előtt csak régi középkori szerkezetű löfegy-

verekkel volt felszerelve, most képes a legnagyobb parti erő-ágyúkat saját földén és saját mérnökei által előállítani, tanítókra, az európai mérnökökre, már nincs szükségük. Az o-szakai fegyvertárban több mint 60 olyan parti ágyú áll készen, melyek 15 centiméternyel tágasabb öblűek. A parti erőket tehát saját készítményű ágyúkkal láthatják el. Megemlítjük e helyen, hogy a naponiak hadihajóikat nagyobb részt a gépekkel együtt immár saját tengerészeti fegyvertáraikban (a legnagyobb Yokosukában, Yokohama közelében van) építik és hogy hadseregüket saját találmányú (Murata tábornok-féle) ismétlő fegyverrel szerelik föl, melynek kizárólag saját földieiktől vezetett gyára van Tokióban.

Oo-szaka megerősített hely. Az óriási terjedelmű erődítések még a XVI-ik század végén élt harezias Hideyosi tábornok korából származnak. A helyőrség lakanyái, általában a katonai intézetek és a kiválóan szép tisztú kaszinó is az erődítések falai között vannak elhelyezve. Ő fensége a tisztú kaszinóban mutatatta be magának a katonai méltóságokat, és elfogadván meghívásukat, ott is ebédel. Még az nap délutánján a főherceg tovább utazott az Oo-szákától keletre és annak közelében fekvő *Naraba*-ba. Útközben *Matsunó*-nál kiszállt, hogy meglátogassa Nipponnak oda közel fekvő legrégibb Buddha-monostorát és templomát, a Horindzsit. Ennek legérdekesebb része a rendkívüli történelmi és műbecsrel bíró kincs-, vagy jobban mondva régiségtár, mely jobbára fegyverekből, hívők ajándékaiból, szentelményekből áll. Fentartásáról maga a császári kormány gondoskodik. Értéke oly nagy, hogy árából föl lehetne építeni magát a templomot.

Négy órákor érkezett Nárába Ő fensége. Nára történelmileg nevezetes város, mint-hogy a VIII-ik században a mikádók székhelye volt, mint később Kiotó. A székhely áttétele óta természetesen egészen elvesztette fontosságát; mostani nagysága talán csak tízed része annak, a mi fénykorában volt. De az azon korszakból származó templomok és más emlékek nagy történelmi becsűek.

Ő fensége tiszteletére aznap este naponi színesek jellemzetes előadásokat tartottak. Az első előadás a kínai eredetű «Lo» tánc volt, mely a győzelmet fejezi ki. A táncos vad ugrásokkal tánczol körül egy tekergő kígyót, az ellenséget. Végre a győzelem jeléül széttiporja a kígyó fejét. Egy másik szám olyan történetet vett tárgyal, mely a mi gyermekmeséinkben is előfordul, t. i. a bűvös sapka meséjét. Egy szegény fiú nagyon kemény bánásmódban részesítette embertelen gazdája (valószínűleg cipész mester). A kintzött fiú elpanaszolja sanyarú sorát egy istennek, a ki megkönyörülve rajta, egy sárga pipkát ajándékoz neki, mely viselőjét láthatatlanná teszi. A fiú a sipka segítségével végig borszantja a gyűlölt «májszter urat». Csúfolja, szidja, ingerkedik vele, elnevezi kígyónak, békának. Gazdája annál mérgesebb, mert fölismeri a fiú kötekedő hangját; de nem tudja nyakon csipni a gonoszot, mert láthatatlan. Végre egy buddha-papnál keres segítséget. Mit tegyen, hogy a fiút láthatóvá és megfoghatóvá tegye? A szent ember elkezd kövekből ábrákat alakítani, hogy azokból kiolvashassa az orvosságot, hanem egy láthatatlan kéz mindig összezavarja bölcsességeit. A májszter erre azt gondolván, hogy a buddha pap nem érti a mesteriségét, gorombáskodik és összevessz a fölsült javaslóval. Hajba kapnak a láthatatlan inasnak nem csekély öröme.

Ezek után úgy látszik, hogy a képzelet szüleményei minden népnél azonosok; csak az alak, melybe öltetve, különböző. (Folyt. köv.)

ANARKHISTÁK LONDONBAN.

Nagy megdöbbenést keltett közelebb az a hír, hogy a londoni greenwichi parkban, nem messze a világhírű csillagvizsgáló-intézetől, febr. 15-én este egy robbanó bomba által megsebesített fiatal embert találtak. A fiatal ember, kinek a robbanó szer egyik karját leszakította, czombjait szétzúzta és nyomrált föltépte, pár órával a sebesülés után meghalt. Coda, hogy csak addig is élt. A nála talált iratok alapján megtudták a nevét s azt is, hogy francia származású anarkhista volt. Hogyan jutott az említett parkba, s

vajjon a csillagvizsgáló-intézetet akarta-e fölrobbantani, avagy csak véletlenül sült el nála a bomba: mindez jelenleg is titok; de hogy a bombát bűnös szándékkal hordta magával, az legalább is nagyon valószínű.

A halott *Bourdin* Marcial francia anarkhista volt, ki Londonban fivérével együtt lakott s 27 éves volt. Zsebeiben a rendőrség különböző jegyzeteket, londoni és párisi anarkhisták lakcímzeit és robbanó szerek készítésére vonatkozó latin utasítást talált. A nyomozásokból kitűnt, hogy Bourdin, ki hivatására nézve női szabó volt s rendszeren fivérének kis zugjában szolgált, mint kihordó, a merényletet megelőző nap egy anarkhista kávéházban ebédelt s azután több gyanús emberrel érkezett és útra készült. Nagyon valószínűnek látszott, hogy az anarkhisták látták el bombával és pénzzel s ők küldték Párisba. Az előkészületek oly pontosak voltak, hogy Doverbe küldötték számára poggyászt és árúkat is, honnan mint kereskedelmi utazó, gyanútlanul mehesse Franciaországba. Bourdin azonban féltékeny ember volt s innen magyarázható meg, hogy, bár a Charing-Cron állomásnál felült, valószínűleg valamelyik utitársát titkos rendőrnök gondolta s annak megfélemlítése végett kiszállott Greenwichban. Mit csinált ott aparkbankoszával, nem lehet tudni. Nem lehetetlen, hogy a csillagvizsgáló-intézetet akarta fölrobbantani, mivel a robbanás színhelye csak 30 méternyire volt az intézettől; de a robbanás

Vannak esték, mikor társas mulatságokat és előadásokat tartanak, s nők és gyermekek is vannak jelen; más alkalommal azonban valóságos anarkhista ülések is vannak ott, melyeken többek közt a hírhedt Michel Luiza is tartott előadásokat. Ilyen anarkhista klub Londonban több van. A Berner-Streeten levő klub, melynek tagjai főképp orosz és lengyel zsidók voltak, nem rég egyesült ezzel a Windmill-utcai klubbal, melynek legtöbb tagja francia, s általában véve sokkal több benne a külföldi, mint a londoni ember.

A rendőrség legelőször az étterembe ment, hol a tagok nagyobb része volt, kik látván a nagy erőt, meg sem kísérelték az ellenállást. A rendőrség levitte őket a földszinten levő nagy

KÜZDELEM A SZABADULÁSÉRT.

BEMENET AZ «AUTONOMIA KLUB» HELYSÉGEIBE.

A BOMBAROBANÁS A GREENWICH PARKBAN.

A LONDONI ANARKHISTÁK.

váratlanul gyorsabban történt s az intézet helyett a merénylőnek okozott halálos sebeket.

A merénylet fölfedezése után a rendőrség rögtön megszállotta az *Autonomia* nevű anarkhista klubot, melynek Bourdin több francia társával együtt tagja volt s melyvel az iratok szerint a merénylet is összeköttetésben állott. Egész sereg polgári ruhába öltözött rendőr ment a klubnak a Windmill-Streeten fekvő helyiségebe. Melville főfelügyelő és Walsh sergenty vezetésével. Ismerve a titkos jelt, a két vezető bebecsátást nyert s ezután Walsh állott a kapus helyére s becsátotta a többi rendőröket.

Késő este lévén, aránylag kevesen voltak a klub helyiségében, de azok már értesültek Bourdin haláláról és éppen arról beszélgettek. A klub különben rendkívül népes szokott lenni.

terembe, a hol mindeniknek zsebet megvizsgálták: azután a klub iratait kutatták föl. A kutatás hosszu ideig tartott; ez alatt Walsh a kapun több tagot bocsátott be, kik gyanútlanul léptek be s azonnal Melville körmei közé jutottak. Összesen 70—80 tagot fogtak így el, kik közül a rendőrség már többet ismert, mint anarkhistát. Walsh gondos vigyázata folytán senki sem mehetett ki s így kívül nem is sejtették a bent történő nagy eseményeket.

Hosszas vallatások után fölirták mind-egyiküknek a nevét, foglalkozását és lakását, s mivel sok kompromittáló irat került elő, Melville az összes jelenlevőket letartóztatottnak nyilvánította. Az addig aránylag nyugodt anarkhisták közül ekkor többen erővel igyekeztek megszabadulni; de a rendőrség nem engedte; némelyiket megkötözve vitték a börtönbe. A

következő napokon újabb kutatásokat tettek néhány anarkhista lakásán, melyek alapján szóba került a külföldi anarkhisták kiutasítása-nak kérdése is. Angliában azonban ily intézkedés sok nehézséggel és formassággal jár s ezért még hosszabb ideig lesz London az anarkhisták egyik főfészke.

EGYVELEG.

Az özvegy kínai császárné 58-ik születési napját nagy ünnepiességgel ülték meg. 450 hérczei családból származó nő jelent meg a birodalom minden részéből, maguk a színi előadások hét napig tartottak s a kormány külön adót vetett ki az ünnep költségeinek fedezésére.

Nagyszerű reklam. Egy amerikai mérnök ter-
vet készített, mi módon lehetne a Niagara-vízesést felhasználni, hogy villam-
fény segítségével hirté-
seket lehessen a víz tük-
rén láthatóvá tenni.

Tolvajok terve. Cle-
veland amerikai elnök
idősebb lánya, Ruth,
nagyon népszerű a yan-
keek között s ezért Kansas
államban valóságos sző-
vetség alakult oly célból,
hogy a gyermeket ellop-
ják s csak óriási váltság-
díjért bocsátják szabadon.
A merész tervet azonban
kivitele előtt meghin-
sították.

A leghosszabb híd
Németországban a nem
rég elkészült ferdoni vas-
úthíd, a Visztula fölött
Pozenben. Hossza 1325
méter s harmadfél évig
épült, a költségek összege
8 millió márka volt s az
építéshez 11 millió kilo-
gramm vasat használtak
föl.

El nem éghető
papírt készítenek jelenleg

MUNKÁCSY «HONFOGLALÁS»-ÁNAK ÁTVÉTELE A FÖRENDIHÁZBAN.

MUNKÁCSY «HONFOGLALÁS»-ÁNAK ÁTVÉTELE.

Kettős öröm tölti el napjainkban a magyar művészet barátait. Munkácsy Mihály, kitűnő festőnk, egy új, nagyszerű történeti képet alkotott és a mesternek e rég óhajtott, rég várt remeke már készen és itthon van, hogy mind örökre is itthon maradjon, mint a nemzet, az ország tulajdona.

Sokan fájlaltuk már régóta, hogy a hír szárnyain oly méltó magasságra emelt művésztünk eddigi nagyobb alkotásai csak látogatásban fordultak meg hazánkban; aztán ismét ide hagytak bennünket, hogy oda menjünk, a hol a műremekeket nemcsak élvezni tudjuk, hanem megszerezni is képesek a gazdag műbarátok.

Mikor Munkácsynak különösen a «Krisztus Pilátus előtt» című hatalmas műve is külföldre vándorolt, Trefort miniszter volt az első, a ki szóba hozta, hogy Munkácsytól már végre a haza számára is meg kellene szerzeni valamely nagyobb képet. A jó szándék azonban csak jó szándék maradt mindaddig, míg az új ország-ház építése alkalmat nem nyújtott kormányunknak egy mindkét részre nézve méltó megrendelésre: a «Honfoglalás»-nak képmegőrkítésére.

A terv megéreleését elősegítette az alkalmisság és az a körülmény, hogy Munkácsy éppen akkor tájt festette meg a bécsi császári múzeum nagy mennyezet-képét. E művészi esemény hatása alatt határozta el a kormány, hogy a művésznél megrendeli a monumentális képet. A képzőművészeti társulat érintkezésbe lépett Munkácsyval, a ki nagy örömmel és lelkesedéssel fogadta az eszmét. Sőt 1890 elején Budapestre jött, hogy megkezdje a szóbeli tárgyalást. Még akkor azonban a hely sem volt, megállapítva, a hová a kép jöhetett volna.

Az új ország-ház gótikus építménye és ez a stílus nem tűri a nagy falmezőket. Az ülésterem oldalfalán is csak két kisebb sík volt tervezve. Az ország-ház-építő bizottság elnöke, *Tisza* Lajos gróf ekkor megbízta *Steindl* Imre műegyetemi tanárt, az ország-ház-építőjét, hogy megfelelő térséget jelöljön ki és ehhez képest alakítsa át az ülésterem terveit. *Steindl* így csinálta meg a hosszukás négyszögű falmezőt az első emelvény mögött.

Az eszmének meg volt nyerve *Szapáry* Gyula gróf akkori miniszterelnök, *Csáky* Albin gróf, közoktatásügyi miniszter és *Wekerle* Sándor pénzügyminiszter. Az ügy szóba került a miniszter-tanácsban, mely elfogadta a *Tisza* Lajos gróf javaslatát, hogy a kormány Munkácsy Mihály-nál 200,000 frank tiszteletdíjért megrendeli a honfoglalás képét. Ezt az elhatározást *Harkányi* Frigyesnek, a képzőművészeti társulat elnökének estélyén tudatta a miniszterelnök a mesterrel, a

hazai szemnek nem fog tetszeni a festmény. Feltű gonddal maga jött el, hogy felállítsa a festményt.

A képzőművészeti társulat már tavaly felkérte a kormányt arra, hogy a képet a főrendiház üléstermében, a nemzeti múzeumban a társulat művészi céljai javára kiállítsa. Ezt a kérést készséggel teljesítették úgy a közoktatásügyi miniszter, mint a főrendiház elnöksége.

A kép február 14-én érkezett meg Budapestre. A roppant vászon hatalmas, 80 centiméter fa-hengerre volt felgöngyölve. Sulya oly nagy volt, hogy húsz ember is alig tudta felvinni a főrendiház üléstermébe. A teher alatt két vasrud is eltört. A festményt nagy elővigyázattal bontották ki. A vászon a hosszú út alatt csupán egy helyen kopott ki horzsolódás által. A szláv csoport egyik alakjának a ruháján támadt egy kis rés, a melyet azonban úgy eltömtek, hogy most észre sem lehet venni.

Nagyobb baj volt az, hogy a kép még teljesen nedves volt és a göngyölésnél reáterített olajos papiros beleragadt a festménybe. Mikor Munkácsy február 20-án megjött és ebben az állapotban megpillantotta a képet, egy kisse megijedt. A képzőművészeti társulat szakértői azonban megnyugtatták, hogy nincs semmi baj. A «Krisztus Pilátus előtt» képpel ugyanezen történet s arról is sikerült eltávolítani a papírost. Meleg vízzel, fehér szurokmázzsal addig borogatták, míg végre levált a beleragadt papiros, a nélkül, hogy alatta a festék megmozdult volna. Munkácsynak tehát nem kellett a képen semmit festenie, vagy igazítani.

A képmegőrkítésére való kifizetése tömredek vesződségbe került. A főrendiház üléstermének padjai fölé ideiglenes dobogót kellett emelni, melyet a kép fölfüggesztése után nyomban lebontottak.

A nagy történeti festmény hivatalos átvétele a művésztől a kormány, illetőleg az állam részére febr. 24-én történt meg a főrendiház üléstermében. *Tisza* Lajos gróf miniszter, mint az ország-ház-építő bizottság elnöke, személyesen nem lehetett jelen az átadásnál, de megbízta *Steindl* Imrét, az ország-ház-építőjét, *Ney* Béla osztálytanácsost, *Szumrak* Pál építés-vezetőt, dr. *Dardányi* Gyulát, a bizottság jogtanácsost, hogy az átadásnál a bizottságot képviseljék.

Ellinger Ede pillanatnyi fényképe.

A «HONFOGLALÁS» ÁTVÉTELÉRŐL SZÓLÓ JEGYZŐKÖNYV FELOLVASÁSA.

A nevezettek kívül jelen voltak még *Munkácsy* Mihály, valamint gróf *Szapáry* István, a főrendiház és *Csávosy* Béla, a képviselőház háznapja; az orsz. magyar képzőművészeti társulat részéről *Harkányi* Frigyes alelnök, *Benkő* Kálmán és dr. *Wagner* Géza igazgatósági tagok, dr. *Szmrecsányi* Miklós titkár és *Telepy* Károly műtárnok.

A megbízottak beható szemle alá vették a képet s azonnal megszerkesztették az átadásról szóló jegyzőkönyvet. Ez a jegyzőkönyv, melyet *Ney* Béla osztálytanácsos olvasott, lapidáris stílusban van tartva. Mindenekelőtt konstatálja, hogy a bizottság a képet *hazafias gyönyörrel tekintette meg*, az állam tulajdonába átvései és Munkácsyt minden a képre vonatkozó további felelősség alól fölmenti. Egyszersmind a bizottság a képet ideiglenes kiállítás céljából az országos magyar képzőművészeti társulatnak adja át oly feltétel mellett, hogy azt százezer forint erejű tűzkár ellen biztosítsa és minden óvintézkedést megtegyen, hogy a képet annak idején rendeltetésének sértetlenül átszolgáltathassa.

Dr. *Szmrecsányi* Miklós titkár a képzőművészeti társulat nevében pár szóval kijelentette, hogy a jegyzőkönyv tartalmához teljesen hozzájárul s örömmel ragadja meg az ünnepélyes átadás alkalmát arra, hogy Munkácsy Mihályt a társulat nevében körünkben üdvözzölje. Hatalmas alkotása iránt az egész ország fog érdeklődni, a kiállítás jóvédelme előreláthatólag a hazai művészet javára nagy közvetlen haszonnal is fog járulni. De sokkal többet lehet várni annak közvetett hatásától, mert a magyar festészetnek ez az első, valóban nagyszabású történeti alkotása, melyre az állam jelentékeny áldozatot hozott ugyan, de a kép megtekintése után az egész ország el fogja ismerni azt, hogy halásabb célra az állam ez áldozatot nem hozhatta volna. Az előrehaladottabb műveltségű nemzetek hazánkat a monumentális művészet pártolásában már régen megelőzték. Szerencséseknek vallhatjuk magunkat, hogy a midőn a magyar állam azok nyomába lép, egy oly világ-hírű mesterre bízhatta a honfoglalás megörökítését, a minő Munkácsy Mihály. Ez a egyszerű történeti kép biztatásul fog szolgálni jövőre is arra, hogy az állam minálunk is folytassa hasonló bőkezűséggel a művészet pártolását, mely leginkább képes visszatükrözteni a nemzeti dicsőséget. *Szmrecsányi* Miklós ezután a társulat nevében még melegen megköszönte Szapáry István gróf főrendiházi háznak azt a jóakaró előzékenységet, melyet a társulattal szemben tanusított, a teremben szükséges átalakításoknál.

A jegyzőkönyvet három példányban állították ki. Egyet kapott a művész, egyet az országgház építési végrehajtó bizottsága és a harmadikat a képzőművészeti társulat.

Ezzel az átadás és az átvétel befejezett ténynyé vált s a megjelentek lelkesen megjelenezték Munkácsy Mihályt.

Az átadás aktusáról két felvételt is közlünk, a melyeken felismerhetők a fent elsorolt hivatalos megbízottak. (Az egyik képen föltett kalapban vannak, mivel a főrendiház üléstermét nem fűtötték, s a teremben hideg volt.)

A képet ott fogják őrizni a főrendiház termében mindaddig, míg végleges rendeltetési helyére nem kerül. Kiállítása azonban csak egy pár hónapig tart. Remélhető, hogy minden magyar ember elzarándokol a fenséges műhöz, hogy hazafias gyönyört és lelkesedést merítsen belőle.

Dr. K. D.

MUNKÁCSY KÉPE ITTHON.

Munkácsy «Honfoglalás» című nagy festményét febr. 24-ikén helyezték el teljes rendben a nemzeti múzeum dísztermében. Akkor vette át az országgház-építő bizottság, akkor este mutatták be a meghívottaknak, a sajtó képviselőinek; febr. 25-ike óta pedig megnézheti a nagy közönség is, és nézi is minden nap nagy számmal, hogy érdeklődéssel. Nálunk oly sokat nem irtak még előlegesen soha sem irodalmi, sem művészi alkotásról, mint Munkácsy e históriai képéről, melynek minden készülődési mozzanatáról számot adtak Párisból. Nem is csoda, mert nagy volt az érdeklődés, hogy Munkácsy mint fogja föl, mint oldja meg a földadatot, mely

művészetét szoros összeköttetésbe hozza a magyar történelemmel, s művészetének emléket készíti hazájában, a legméltóbb helyen, az országgházban, a millenium ünnepére szánt alkotások közt. Sokszor leírták a «Honfoglalás» képét, első vázlatától kezdve. Tudjuk, hogy mikor készen volt már, még akkor is jelentékeny változtatásokat tett rajta, hogy lehetőleg teljes művészi emlékekben szemléljék a késő idők is a történelmi mozzanatot és az ő képességét.

Napról napra sokan nézik a rendkívüli nagy festményt és gyönyörködnek benne. Az oly fontos politikai események és érdekesítő képviselőházi tárgyalások közt is, Munkácsy legújabb alkotása az utolsó napok nagy és művészi eseménye, melylyel megismerkedni siet mindenki. A múzeum termében egymást váltja föl a nézők sokasága. A társadalom minden osztálya megjelenik ott, hogy saját meggyőződését szerezzék meg.

A művészi pedig ünneplik, a hol csak megjelenik. Összejeveteleket, estélyeket, lakomákat rendeznek tiszteletére. Tisztelettel és szeretettel fogadják legnagyobb műve alkotásának alkalmából, melyet láng-ésszel és magyaros érzéssel teremtett meg.

Az érdeklődésre elég jellemző, hogy a kiállítás első napján az 50 krajczáros belépti jegyekből közel ezer forint gyűlt be, a mi azonban nem mutatja a látogatók egész érdeklődését, mert a képzőművészeti társulatnak nagy számú fővárosi tagjai, tagsági illetőségűknél fogva tekinthették meg a képet.

A múzeumi főrendiház terme szűk e festmény végigtekintésére. Nincs benne elég távolság, hogy a szem egyszerre és gyorsan végig nézhesse, s a jelenet benyomását azonnal megszerzeze. Három részletben is nézni kell. Először a középső részben gyönyörködünk, a meghóduló szlávok klasszikus és festői csoportjában, mert a belépéskor ez táru elénk legelőnyösebben; aztán a teremben levő főrendek padjai közt vagy jobbra, vagy balra foglalunk helyet, s akkor a kép két szélső csoportja esik látásunk alá: a diadalmas magyarok örvendő és kardvilágító tömege, vagy pedig a magyar vezérek gyülekezete, elől Árpád méltóságos szobroszerű alakjával, a mint fogadja a hódolatot.

A kiállítás első napjának estjén a képet *Wekerle* Sándor miniszterelnök, *Hieronymi* Károly belügyminiszter és *Lukács* Béla kereskedelmi miniszter nézték meg *Szék* Kálmán, *Harkányi* Frigyes és *Popovics* osztálytanácsos társaságában. A miniszterek éppen akkor érkeztek a múzeumba, a mikor a termet már be akarták zárni és a villamos lámpákat el is oltották. *Szmrecsányi* Miklós, a képzőművészeti társulat titkára rögtön meggyújtotta a villamos lámpákat. Az előkelő társaság félőránál tovább nézte a festményt és a legnagyobb elragadtatással nyilatkozott róla.

Febr. 25-én Munkácsy tiszteletére *Harkányi* Frigyes, a képzőművészeti-társulat alelnöke adott ebédet, melyen jelen voltak: *Wekerle* Sándor miniszterelnök, *Csáky* Albin gróf, *Lukács* Béla és *Szilágyi* Dezso miniszterek, *Tisza* Kálmán, *Andrássy* Aladár gróf, *Károlyi* Tibor gróf, *Andrássy* Tivadar gróf, a képzőművészeti-társulat elnöke és *Szmrecsányi* Miklós titkár. A társaságot igen érdekelte Munkácsynak igérete, hogy a tavaszi kiállításon a «Honfoglalás»-nak kidolgozott, négy méter széles vázlatát s még több kisebb képet ki fog állítani, melyek már utban vannak Párisból Budapestre. Abban az időben a király is Budapesten lesz s akkor a honfoglalás nagy képét és a tavaszi-tárlaton levő Munkácsy-képeket is bemutatják a királynak.

*

A *Kisfaludy-társaság* febr. 28-iki ülésén *Beöthy* Zsolt tüzetes széptani ismertetést olvasott föl Munkácsy képéről. Adjuk ebből a következő részt:

«Az ábrázolt tér a Szinhalom. Egy dombos területen, mely balról jobbra lassan emelkedik s a bárányfelhős ég alatt sejtelmes hatású messzeségbe vész, hatalmas fák árnyékában van felítve a vezéri sátor. Előtte fehér lován Árpád. Mögötte gazdag lovas csoportban főemberei, összesen tizenötén, közöttük a sárgáján fejfedelme mellé ugrató Lehel, a nagy bárdú Botond és a turulos lófarkat tartó Bulcsu; a háttérben asszonyok és gyermekek. Árpád előtt a hódoló szlávok csoportja. Nem annyira az öltözetek, fegyverzetek, jelvények külsőjei, mint inkább az egyéni változatokban megjelenő faji jelleg s a lelki mozzanatoknak világos kifejezései különböztetik a hódítókat a hódolólaktól. E kerék fejj, sima és szőke hajú s részben sápadt arcu, nehezebb alakokon a szláv természetnek s az ismeretlen jövőnek komolysága, melankholiája borong. A magyarság, különösen vezérei, más fajnak és égaljnak születte. Nem ideálok, hanem a természet és harezok viharai által formált és edzett nomádok. Élénken emlékeztetnek a magyar fajnak arra a talán legrégibb ábrázolatára, mely a velenecsei doeg-palotának egy oszlopfőjéről tekint alá reánk. Nagyobbára barnák és szakállasok, erős pofacsontokkal, eleven és ragyogó szemekkel, inkább fürgék és ügyesek, mint óriások: a magyar huszár

ősei. Az erőnek és büszke vagy diadalmas érzetnek típusai.»

Majd Árpád alakjára tér át *Beöthy*, kiről így szól: «Bárhonnan vette mintáját a művész: a kunság legszebb férfi-alakjaira emlékeztet. Sugár és izmos, edzett és előkelő, büszke és nyugodt, mélyrelátó és kegyelmes. Mozdulata és tekintete valójának uralkodó vonásai az erőt és nyugalmat fejezi ki, ezt a két tulajdonságot, a mely a méltóságban egyesülve mind máig eszménye a magyarnak. Jobbjában nyugszik leghatalmasabb fegyvere: a buzogány, mely törökül megsemmisítő jelent; görbe kardja hüvelyébe bocsátva csüng oldalán. Hódolattása imo békéltetés is, mely a népet nem keserves igával vagy pusztítással rémíti, hanem ellenkezőleg a bizonytalan és a zaklatott élet, a szaggatott és fenyegetett lakóföld helyett védelmet és hazát ígér neki. Tudják, vagy legalább sejtik ezt a hódoló is. Tudhatják, mert Árpád tekintete világosan beszél. Megtarthatják fegyvereiket s kardjaikkal, késeikkel, puzdráikkal, lándzsákkal, talpig felfegyverzett kisértel jelenhettek meg. Meghajolnak szláv szokás szerint és szláv tisztességtudással, de nem megfélemlítve, megalázva, összetörtten, a diadalmas gőg által térdre parancsolva, mint Matejko muszkái Báthory István előtt. Inkább csak egy nagy pillanat komoly megilletődését, az új s még ismeretlen jövőnek természetesen melankholiáját tükrözi alakjuk. Szónokuk fölemelt fővel, mintegy köszöntve a hatalmas jövővényeket, szinte elragadtatással beszél. Nem fényes, gazdag és kicsikart zsákmányt hozott, hanem szívesen kínálja a birtokba adás egyszerű jelvényeit s úgy látszik, van bátorsága és szabadsága elmondani azt is, hogy mit kíván értük. Ime, ilyen módon fejezi ki a kép, a monda egyszerűségében, de a felfogás mélységével, azt a nagy történeti igazságot, hogy a honfoglalás nemcsak Árpád seregének alapított hazát, hanem e föld egész népének és mindazoknak, a kik utóbb e föld népeivé lettek. Örülünk, hogy ezredéves ünnepünknek e kétségtől legfeyesebb művészi alkotását, felsőségünk nyomatékát mellett, nem a könyven túló hevélet, hanem a politikai felfogásnak az a mérséklete sugallotta, mely mélység és igazság is s nemzeti géniusunknak egyik legszerencsésebb eleme. Ha kissé elmélyedünk alkotásába, a történeti és nyelvészeti kutatások utmutatása mellett, felcsillan a művelődés jogának gondolata is. Ezek a honfoglalók nem vad és barbár sereg, mely bőrbőre öltözik és vére vagy kincse szomjazik.»

Az ismertetés így végződik: «Munkácsy magyar hagyományainkra, magyar képzeletünkre, magyar érzésünkre gondolt. Ez lebegett előtte, a mi mindnyájunk vonzalmának és lelkesedésének tárgya és forrása: a magyar ideál, az erős karnak, a nagylelkűségnek és tiszta belátásnak összeolvadó képe. Alkotása a magyar szellem legmélyéből került, honnan nem csak nemzeti költészetünk nagy inspirációi világítottak elő, hanem a hol a honhoz való jogunk tudata s jövőnkbe vetett hitünk székelt. Ez nem magyar tárgyú kép, hanem a magyarság képe, az elmult ezredés dicsőségének és bölcsességének képe, a mely a jövőnek is tanítója lesz. A magyarok istene áldja meg mesterét!»

A MENTŐ-EGYESÜLET ESTÉLYE.

Az idei gazdag hangverseny-szezonban is esemény számba ment az a művész-estély, melyet a budapesti önkéntes mentő-egyesület javára február utolsó napján rendeztek a vigadóban. A nagy terem pompás képet nyújtott. Az éjszakai oldalon *Strobl* Alajos szobrász tervei szerint sátrát állítottak fel, mely a «Honfoglalás» egyik táltos-sátorának volt hű utánzata. Itt gyülekeztek a bálányiak, köztük gróf *Andrássy* Aladárné, gróf *Eszterházy* Mihályné, gróf *Károlyi* Istvánné, gróf *Károlyi* Viktorné, gróf *Wenckheim* Frigyesné, báró *Vécsey* Józsefné, dr. *Kresz* Gézáné, *Szily* Kálmánné, *Daniel* Ernőné, *Reiszig* Edéné, *Törley* Józsefné, *Schossberger* Rezsőné, *Vuk* Lajosné.

A hangverseny műsorát a budai zenekedvelők egyesülete nyitotta meg és zárta be. Kiemelkedő pontjai voltak *Schratt* Katalin, a bécsi Burg-színház művésznojának szavala, *Nikisch* Artur né művészi éneke és *Hubay* Jenő remek hegedűjátéka. De e kiváló művész-társaságban is szépen állotta meg helyét az ifjú *Földes* Arnold, a ki gordonkán *Popper* Dávid és *Goltermann* szerzeményeit adta elő meglepően tiszta technikával és érett művészi felfogással. A csinos gyermeket valóságos tapsviharral tüntette ki a közönség.

Az ifjú *Földes* még alig tíz éves gyermek. Fia *Földes* Lipótnak, az operaház zenekari tagjának. Hat éves korában mutatkozott nála a művészi hajlam. Eleinte atyja tanította, majd *Bürger* Zsigmond,

hangversenymester, míg most a talentumos gyermek művészi kiképzését *Popper* Dávid vállalta el, a ki fényes jövőt jósol a fiatal művésznek.

Földes már több nyilvános hangversenyen játszott, sőt művészi körutat is tett Németországban: Berlinben, Lipésében és Drezdában, hol mindenütt «csodagyermek»-nek nevezték el az ifjú művészt, a ki nehéz hangszerén már is virtuóz s a legnagyobb szabotossággal játsza el a legnehezebb darabokat.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A «Budapesti Szemle» márciusi kötete már kikerült a sajtó alól, sokféle és tanulságos tartalommal. Első közleménye «I. Napoleon hagyatéka», melyben K. A. dr. Schlitternek Bécsben megjelent könyvét ismerteti. A bécsi udvari levéltár gazdag anyagát használta föl és sok részletes adalékot nyújt Napoleon életéhez, szent-ilonai fogságához, főképp pedig végrendeletéhez, mely politikailag nagy fontossággal bír s teljesítése nem könnyű feladat volt. *Kúnos* Ignác folytatja és befejezi «A kisázsiai vasutak mentén» cím alatt Angorától Brüsszáig tett érdekes tanulmányútjának leírását. Ezt egy nyelvészeti cikk követi *H. Gy.*-től «A phonetismus kérdéséhez», mely ahoz a vitához szól, hogy a helyesírás phonetikus vagy etymologikus legyen-e, úgy írjuk-e az idegen szót, mint a hogy kimondatik, vagy a hogy a szavak etymológiája kívánja. A cikk a vitához a francia tudományos körök felfogását adja elő, mely annak az állásnak kedvez, hogy az idegen szavakat és neveket saját eredeti helyesírásuk szerint írjuk ki. *Csengeri* Jánostól «Homeros politikája» című tanulmány olvasható, melyet a szerző az akadémián adott elő. *Vadnai* Károlytól «Csiky Gergely emlékeztető», a Kisfaludy-társaság legutóbbi közgyűlésének egyik tárgyát szintén e kötetben találja az olvasó. *Gyulai* Pálnak a Kisfaludy-társaság ezen közgyűlésére készült megnyitói beszéde «A történelmi elem a költészetben» következik utána, és «A szicíliai agrárforradalom» ismertetése *Lyka* Károlytól. A szépirodalmi olvasmányokat *Herczeg* Ferencz, a közkezdveltség elbeszélő, «Két ember» című novellája, s *Vargha* Gyulának «A Dunaparton» költeménye, *Kozma* Andor «Csinált világ» szatírája szolgáltatják. A két utóbbit a szerzők és a «Budapesti Szemle» szerkesztőjének fölhatalmazása folytán lapunk is közli mostani számában. Az «Értesítő» az új könyvek közül Kacsovics «Plutarchos párhuzamos életrajzaival», Adácsi «Aquarellek és Croquik» rajzaival, Wertheimer Ede egy német nyelvtan megjelent korrajzi művével foglalkozik. A «Budapesti Szemle» előfizetési ára egész évre 12 frt, fél évre 6 frt.

Rudnyánszky Gyula. Szerelmek. Költemények. Budapest, 1894. A tartalom teljesen megfelel a címnek, szerelméről szól a kötetnek mind a száz költeménye. Ez a legáltalánosabb emberi érzés, a költészetnek ez a kiapadhatatlan örök forrása, mindig érdekel bennünket, akárhány változatban halljuk; nem innen magyarázható tehát, hogy e kötet fírasztja az olvasót s ha egy lélekzetre 10—15 verset olvasunk el belőle, egyhanguan találjuk. Rudnyánszky az újabb költői nemzedéknek egyik leg több reményre jogosító tagja volt; de mintha a remények nem akarnának teljesülni; termékenysége folyvást nagyobb, de minden újabb kötete nem emelkedést, inkább hanyatlást jelez. Költeményeinek ebben az új gyűjteményében távolról sincsenek meg azok az értékes költői tulajdonságok, melyek első nagyobb gyűjteményének számos darabját oly becsessé teszik. Látnak itt is a virtuóz verselőt, a ki játszik a nyelvvél és a külformával s szárny nélkül is lendülettől tud adni a köznap gondolatoknak, de igazi bensőséget nem tud dalába önteni. Egy mást érik az eleséptelt képek és hasonlatok: «szeretné a kedves ajkán találni halálát, szeretne sebzett vadként az erdőn elvérzeni», stb. Halmozza gyakran a virágos kifejezéseket is, de ezek csínált virágok, nem azok a frissen szakított harkatos virágai a természetnek, a melyeket Szaboleka költeményeiben találunk. Rudnyánszkyról — minthogy nincs érzéke a népies naivitás iránt — ezek inkább ríktó tarkaságok, nem összhangzó disztízek; pl. egyik versében a

A MENTŐ-EGYESÜLET ESTÉLYÉRŐL. — Földes Arnold, a tízéves gordonka-játszó.

kis Ámor «Rózsavélen hall csökenését». Lehet különben, hogy Rudnyánszkyknak ez a kötete is jobb hatást tenne ránk, ha füleinkben nem esengenének régebbi költeményeiből azok a szívből fakadt s igaz meghatottságtól remegő dalok, melyekkel önfeláldozó szerelemmel teljes hitvesét glorifikálta:

Te türelem, te jóság,
Te kedves, drága, szép,
Utamban te a rózsát
Könyvekkel öntözéd.

A kötet ára 5 korona, mutatványul fentebb közlünk pár költeményt.

A nemzetgazdaságtan újabb elmélete, írta *Sismond*i, fordította *Enyed*i Lukács és *Pólya* Jakab, két kötet. Kiadja a Pallas-társaság. Ára 5 forint.

Az akadémia nemzetgazdasági és statisztikai bizottsága által kiadott «Nemzetgazdasági Irók Tára» VI. és VIII. kötete, mely gyűjteményben a nemzetgazdaság alapvető munkái jelennek meg. A klasszikus nemzetgazdasági irodalomhoz tartozó ez a mű is, melynek francia nyelvű eredetije először 1819-ben, másodszor pedig 1827-ben adott ki. A fordítás a dolgozat második kiadását mutatja be a magyar közönségnek. Sismond műve magán viseli a napoleoni háborúk lezajlását követett gazdasági fellendülést felváltott nagy gazdasági válság lefolyását s ezen tünetmények is indították arra, hogy bár első nemzetgazdasági dolgozatában egészen az angol Smith-féle elvekhez csatlakozott, jelen művében azokkal sokban ellentétes álláspontot foglaljon el. Sismond tulajdonképp az első socializmus nemzetgazdasági írónak kell tekintenünk. Elismeri a természet fontosságát, de sulyt fektet a fogyasztásra s a vagyon és jövedelemnek igazságosabb felosztására. Hangsúlyozza annak szükségét, hogy az állam védelmezze az erősebbek ellen a gyengébbeket, kik önmagukat meg nem védhetik. Bár a munka megjelenése óta felszabadult több idő telt le s azóta a gazdasági élet s vele együtt a tudomány is sokat baladt, a munka még is az időszerűség és a közvetlenség melegevel hat.

«Az osztrák-magyar monarchia írásban és képen» című nagy hon- és népismerető vállalat legutóbbi, 199. számú füzeté Magyarország IV. kötetének a 4. füzeté. Tartalma: «Őskori, római és népvándorlási emlékek a Dunántúl» és «Építészeti emlékek a Dunántúl». Mind a két cikket *Pasteiner* Gyula írja, újabb szép tanúságot adván e tárgyak körül való avatottságának. Biztos léptekkel és mindenre kiterjedő figyelemmel kalauzolja olvasóját egy részről a régmúlt idők kódos maradványai,

másrésről a dunántúli régi építészet emlékei közt. Tömör, de világos előadása mindenütt választékos, világos. A régészet és építő művészet barátaí épen oly alapos, tanulságos, mint vonzó olvasmányt fognak benne találni. A két dolgozatot nem kevesebb, mint tizenhárom sikerült rajz díszíti, melyek közül egy *Cserna* Károlytól, nyolce *Dörre* Tivadartól és négy *Rauscher* Lajostól való. A vállalat a m. kir. államnyomda kiadásában jelenik meg. Egy-egy füzet ára 30 kr.

Magyar műkincsek. A műbarátok köre ki fogja adni a hazai műkincsek rajzát és ismertetését egy nagy díszmunkában, mely három kötetre van tervezve s a millenium idejére készül el az egész.

Az első kötet, Budapest nevezetesebb műkincseivel, karácsonyra már elkészül. A szöveget e könyvben *Szana* Tamás, *Radács* Jenő, *Szendrei* János, *Czobor* Béla és *Pulszky* Károly írják. A második kötet a magyar vidéken kívül még Bécs város magyar vonatkozású műtárgyait ábrázolja és ismerteti, míg a harmadik kötet, melynek címe a «Magyar mágnessok kastélyokban» arisztokráciánk gazdagságát fogja visszatükröztetni. A különböző föltételeket *Paar* Géza készíti, a ki tiszta felvételeivel már eddig is jó nevet szerzett magának. A díszes album, mely pótolni lesz hivatva a műbarátok körének 3 esztendőn át meg nem jelent évkönyveit, tartalmazni fog ezenkívül számos facsimilét és eredeti rajzokat legjelesebb művészeinktől, három nyelven fog megjelenni, u. m. magyar, francia és német nyelven, összesen 600 példányban. Egy-egy példány ára 200 frt. Az illusztrációk sokszorosítását *Kádár* párisi műintézte végzi 33,000 frtért, a fotografus munkákat pedig *Lecadre* párisi műintézte, mert Magyarország mindeddig híjjával van ily műintézeteknek.

Emléklapok ezimen díszes nagy füzet jelent meg *Zilahon*, a Wesselényi szobra javára febr. 1—5-ik napján rendezett bazar alkalmából. Szerkesztették *Boér* Miklós és *Oláh* László és sokan irtak bele a fővárosi irók közül is. A tartalom rövidebb közleményekből áll, Wesselényire való visszaemlékezésekből, elmefuttatásokból, emléksorokból, versekből. *Gyulai* Pál, *Szilágyi* Sándor, *Szily* Kálmán, gr. *Teleki* Géza, *Ábrányi* Emil, *Marczali* Henrik, *Hindy* Árpád, *Hegedűs* Sándor, *Madarász* József, *Neményi* Ábrám, gr. *Almási* Imre, az agy *Medgyes* Lajos, gr. *Bethlen* Ödön, *Petri* Mór, *Szacsavayné-Boér* Emma, a nemzeti színház művésznoje, *Zilahy* Ágnes, *Lóvi* Klára, *Sebes* Emilné, dr. *Vajda* Emil, *Hegyi* Gábor, *Kerekes* Ernő, dr. *Lázár* Gyula, *Beesky* László, dr. *Németh* Gyula stb. nevével találkozunk az emléklapokban; *Charitontól* pedig egy nagyobb verses elbeszélés olvasható. Wesselényi arcképe, a bazárbeli hölgyek

csoportos arcképe s még több illusztráció érdekesíti a füzetet. Ára 1 forint.

A Magyar történeti életrajzok-ból ismét érdekes és díszes füzet hagyta el a sajtót, mely régibb irodalmunk egyik nagyszerű alkotásának, *gróf Gvadányi Józsefnek* (1725—1801), a „Pelekesi nótárius”, „Rontó Pál”, stb. híres írójának életrajzát és jellemzését közli *Széchy Károly* tollából. E füzetrel még az első részt kapjuk a jeles orvos generális életéből, festve a kort, melyben Gvadányi élt mint katona és író, ismertetve az olasz földről származott generális családját, családi fészket Arezzóban, katonáskodását, mignem az öreg úr Rohóra, majd Szakolczára vonul, s megkezdí irodalmi működését. A kötet igen gazdag illusztrációkban. A mult század szereplőit, a költőre vonatkozó helyeket tüntetik föl ezek, s többeket a helyszínén Cserna Károly rajzolt. A szép könyvben kapjuk Bessenyei arcképét az akadémia birtokában levő egykoru olajfestmény után, Rákóczy Ferencét, Mátyóki Ádám ama képe után, mely a szász király tulajdona; s megismerkedünk az 1763., 1780., 1790. évek magyar huszáraival is, szintén egykoru eredeti rajzok másolatában. A füzet szövegbe nyomott többi arcképei (Mária Terézia, III. Károly, b. Orcey Lőrinc, Ráday Gedeon, Kazinczy Ferenc, Sobiesky János lengyel király, Kleist, II. József) szintén eredeti olajfestmények vagy rézmetszetek után készültek. **A Magyar Történeti Életrajzok** egy évi folyamának előfizetési ára 8 forint. A vállalat szerkesztője nagyszerű történetírónk: *Szilágyi Sándor*.

Magyar írók élete és munkái, a tud. akadémia megbízásából írta *Szinnyei József*. III. kötet, 6-ik füzet, mely íróink életét és működését a *Friedrich* nevűtől kezdve a *Gáj* névig tárgyalja, összesen 206 magyarországi íróét. Az eddig megjelent 24 füzetben 5881 író életrajza és munkáinak jegyzéke van felsorolva. A munka Hornyánszky Viktor kiadásában jelenik meg s egyes füzet ára 50 kr.

Előfizetések. *Fejes István* költeményei nem sokára kikerülnek a sajtó alól s még e hó folyamában szét fognak küldetni a megrendelőeknek. Szerző előfizetéseket, nevére S.-A. Újhelybe küldve, 5 forintjával, még e hó végéig elfogad, azontúl a példányok csak a Révai-testvérek útján lesznek megszerezhetők. — **Vasvármegye nemes családjai** című könyvre hirdet előfizetést *Kulhágy Gyula* megyei főlevéltárnok. A szorgalmas kutató alapján írt nagy munka április végén jelenik meg s a szerzőnél (Szombathelyen) lehet rá előfizetni.

A gyermek- és ifjúsági és a népies irodalomról írta és a magyar pedagógiai társaságban felolvasta *Böngérfi János*, ki azt fejtegeti, hogy az irodalomnak ez az ága nem a helyes uton jár, s az az óhajtatja, hogy a pedagógiai társaság külön bizottságot alakítson, mely jelentéseket tenne az ifjúsági irodalomról, s a társaság igekezzék a jó irány érdekében hatni. A füzet ára 30 kr.

Az Archaeologiai Értesítő (szerkeszti Hampel József) ez évi folyamának első füzeté 96 oldalt foglal el, s a régészeti muzeumlakról, emlékekről, leletekről gazdag és sok tanulságot nyújtó közleményeket nyújt, rajzokkal is kísérve a cikkeket. A vatlinai őstelepről Milleker Bódog, a gerjani 1892-iki ásatásokról Wosinsky Mór, a tornyos-németi-i bronzletről Mihalik József írnak. Wimmer a besenyei runás fibulákat ismertet; Hampel József a régibb középkorból való keresztény emlékekről, Kőrös Leo a nemzeti múzeumban levő elefántesont nyergekről, Réthy László a margitszigeti Árpád-kori éremletről szólunk. Ezen kívül több levelezés sorol föl újabb leleteket és ismertet egyes tárgyakat.

Képzőművészeti hírek. Az orsz. képzőművészeti társulat a műcsarnokban április hó 1-én nyitja meg *tavaszi kiállítását*, mely május 31-éig tart. — A bejelentési határidő március 5-ke, a beküldési határidő március hó 15-ének esti 5 órája. Jutalmul ki lesz tűzve az 1000 forintos Röck-jutalom, a 300 forintos Ráth-díj, a 300 frtos Eszterházy-díj és a Múbarátok 1500 frtos ösztöndíja. A tavaszi kiállításban csupán hazai művészek vesznek részt.

A képzőművészeti társulat tagjai javára, 7550 frtra menő nyemerny-értékeket fog kisorsolni ez évben. A huzást már március 17-én ejtik meg. Minden nyerő tag, a javára esett összeg erejéig, a tavaszi, a jövő téli és a vele kapcsolatos karácsony-újsíki tárlatból szabadon vásárolhat, saját ízlése és válassza szerint, az ott kiállítandó magyar művészekből való művek közül. Mindazok, a kik március 17-ig a társulat tagjai sorába belépnek, tagsági jegyük számával e rendkívül előnyös sorsolásban részt vehetnek.

A bécsi nemzetközi műkiállítás március 6-ikán

nyílik meg s abban külön magyar osztály lesz, melynek rendezésével az orsz. magyar képzőművészeti társulat Bihari Sándor igazgatósági tagot bízta meg. De sok nehézséggel kellett megküzdnie, mert szűk helyet adtak a magyarok számára. Így megesk, hogy a beküldött magyar képek javarésze kisorol. A műtárlatra összesen 2300 festményt jelentettek be, e közül mintegy 100 magyar festményt.

A népszínházban febr. 20-án végre bemutató előadásra került a már sok közönséget akadály miatt elhalasztott *„A cizterás”* eredeti operette. Zenéjét *Konti József* szerzte, kitől egy pár játékrendre való operettet jól ismer a népszínház közönsége. Szövegét *Murai Károly* írta.

Az operette hőse egy vándor cizterás, a ki Gibraltár országában rövid huszonhét óráig trónon ül, mivel az igazi királyi egy veszedelmes pillanatban vele ruhát cserél. A vesztély elmult, de a királyi tetszik magának a cizterás szerepében, mert így próbára teheti Kukurilló kisasszony, Kukurillo kormányzó leányának szerelmét. A kisasszony fényesen kiállná a próbát, ha az igazi cizterásnak kedvese, a szép Rozetta, rá nem beszélne, hogy színből fogadja el az álkirály házassági ajánlatát. S miért teszi ezt Rozetta? Mert nem tudja elfelejteni, hogy a királyi valamikor udvarolt neki, aztán pedig a helvett, hogy mint igazi gavallozhoz illik, megcsalni engedte volna magát, ő csalta meg Rozettát. A királyi látván Kukurilló kisasszony csélesap magaviseletét, dühösen elrohan és bombáztatja a várost. Mikor pedig kidühöngte és kibombáztatta magát, meghallgatja Kukurilló menséget, feleségül veszi és maga mellé ülteti Gibraltár ország trónjára. Két titkos rendőr mulattató alakja az operettnek. A zene több részét megtapsolta a közönség, s hívta a szerzőt, valamint Kury Klárit, Vidort, Komáromi Mariskát, Solymosit, Dárdait, Kassait, Ujváryt, Csatai Zsófit, a darab szereplőit. Az előadás *Munkácsy Mihály* is jelen volt.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia febr. 26-ikán összes ülést tartott b. *Eötvös Loránd* elnöke alatt.

Szász Károly emlékbeszédet mondott a kilencz év előtt elhunyt *György Vilmos* fölött, és melegen festette le a derék embert, a hitbuzgó lelkeszt, az irodalom rendkívül szorgalmas munkását és a jeles műfordítót, kinek működése minden időben számottevő lesz irodalmunkban. „A jó szív emberét rossz szíve ölte meg”, mondja az emlékbeszéd, mikor szív-báját említi, mely kioltotta életét. Az emlékbeszéd, melynek fölolvásán jelen volt a jeles író családja is, zajosn megjeleneztek. — *Szily Kálmán* főtitkár terjesztette elő azután a jelenteni valókat. A nemzetközi orientalista kongresszus előkészítő bizottsága meghívta a mi akadémiánkat is szeptember első napján Genfben tartandó üléseire. Az I. osztályt kéri fél, hogy oda képviselőt küldjön. A második osztály az 1895-ben Párisban tartandó nemzetközi büntetőjogi és büntetőügyi kongresszusra képviselő küldését kívánatosnak tartja s *Wlassics Gyula* és *Jekelfalussy József* rendes tagokat bizza meg a képvisellel.

A Kisfaludy-társaság febr. 28-iki ülésére nagy közönség gyűlt össze, mely megtöltött minden helyiséget. A társulat ezúttal érvényesítette a határozatot, hogy idősebb felülnő irodalmi és művészi események méltatását is fölveszi ülései tárgyai közé. Az ülésre *Munkácsy „Honfoglalás”* képének széptani fejtegetése volt kifizve, s ez általános érdeklődést keltett. A kíváncsiság is hozzá járult, mert az volt a hír, hogy *Munkácsy* maga is jelen lesz. A művész azonban nem jelenhetett meg. Az ülésen *Gyulai Pál* elnökölt.

Beöthy Zolt tartotta a felolvasást *Munkácsy* festményéről, a nagy mű esztetikai méltatását adva elő nagy érdeklődés közt. A felolvasás igen tetszett s *Beöthy Zolt* sok tapsot kapott. Utána *Vértési Arnold* adta elő „*Piroska*” című novelláját.

A Petőfi társaság febr. 25-iki felolvasó-ülésére nagy hallgatóság gyűlt össze. *Ábrányi Emil* felolvasa *Abonyi Árpádnak* egy csinos kis rajzát „*A király kertje*” cím alatt. *Rákosi Viktor* pedig *Gárdonyi Géza* vendégtől mutatott be több költeményt, végül pedig *Jakab Odón* „*A mi házunk*” című humorisztikát adta elő. A közönség tetszéssel fogadta a felolvasásokat. Zárt ülés is volt, melyen *Endrődi Sándor* rendkívül elfoglaltsága miatt lemondott a másodtitkári állásról s helyébe a társaság *Jakab Odón* bízta meg a titkári teendőkkel.

A régészeti és embertani társulat közgyűlése febr. 27-ikén volt *Pulsky* Ferenc elnöke alatt. *Jakab Elek* a budvári és Budvár környéke leleteiről tartott előadást, bemutatóván a 13 darabból álló leletet, melyek egy darabjai valószínűleg hun-kori származásúak. *Hamp József* a Rába-szabályozási

leleteket mutatta be, melyek őskori eredetűek. Bemutatta továbbá a tomasváci XVI. századbeli ékszerleletet és a dr. Pados János hagyatékából való őskori tárgyakat. Dr. *Szendrei János* titkár adta elő az évi jelentést. Van a társulatnak 400 tagja és 11,000 frt tőkéje. Az elmult évben több ásatást rendeztek az országban s a honfoglalás kori leletekre fektettek különös súlyt, mit megkönnyített a társulatnak *Lukács Béla* miniszter, a ki 4000 frtot utalványozott e célra. Ez összegből a társulat a folyó évben is fog kutatásokat rendezni. A milleniumi kiállítás alkalmából a társulat országos régészeti kongresszust rendez. Végül megválasztották egyhangulag elnökké: *Pulsky Ferencet*, alelnökké báró *Nyáry Jenőt*.

A Nemzeti Szalon, a magyar képzőművészek és műpártolók egyesülete, március 11-ikén tartja alakuló közgyűlést. A tagok száma már is tekintélyes, tulhaladja a 600-at s ezekből 87 kétszázforintos alapító tag.

MI UJSÁG?

A királyi pár utazása. Ő felségei, a király és királyné a francia partvidékre, a Rivierán időznek, a Mentone mellett levő Cap St.-Martinben. A királyné a közép-tengeri utazásról jövet, febr. 27-én délután kötött ki Mentonban. Oda utazott *Károly Tiwadar* bajor herceg is feleségével, ő felségök látogatására. A király március első napján érkezett meg. A királyi pár a legszigoribb inkognitóban tartózkodik a Rivierán, *Hohenembs* gróf és grófné név alatt, de azért az egész Riviera rendkívül érdeklődik s Mentonba sok idegen érkezett. A király több vadászaton készült részt venni.

Cap St. Martin vidéke, mint az egész Riviera, nagyon szép és regényes; mindenütt nagy erdők körülötte, a hegyekről pompás kilátás nyílik. Az időjárás egész tavaszián megle, minden zöldül. Cap St. Martint 1890-ben egy angol vásárolta meg 600,000 frankért. Egy angol társaság aztán ott szállodát építtetett, mely a legényesebb az egész Rivierán. A nagykitérjedési park gondosan van ápolva. Ő felségét *Mária Valéria* főherceggasszony tette figyelmessé Cap St. Martinra, hol a főhercegnő két évvel ezelőtt lebetegedése után hosszabb időt töltött üdülés céljából. Az udvar számára 34 szobát foglaltak le. Valamennyi szobából a tengerre nyílik kilátás. Minden tekintetben megtehető az intézkedéseket, hogy a közönséget lehetőleg távol tartsák a parktól. A szállodában ő felségök tartózkodása idejére külön táviradhivatalt állítottak, melynek ellátására *Marseilleből* négy hivatalnokot rendeltek ki. *Párisból* pedig egy külön rendőrbiztost küldtek. A király, a ki 1867 óta francia területre nem lépett, előrelátó hatólag 12—14 napig marad itt, míg a királyné legalább is három hétig.

A királyné, a mint megérkezett, megnézte lakása berendezését, aztán visszatart a „Greif” yachtra s a hajón töltötte az éjjelt. Másnap, február 28-ikán reggel vasuton San-Remóba rándult, s délen tért vissza Cap-Martinba. A fogadó kertjén az őt alig akarta átkocsítani, mire ő felsége megjegyezte *Majláth* kisasszony udvarhölgyének: „Az inkognitót használt.” A fogadóban üdvözlésére várt *Károly Lajos* főherceg, ki Nizzában lakik és kocsin jött ide; *Károly Tiwadar* bajor herceg és a *braganzai herceg*. A francia lapok rokonszenvesen üdvözlék a királyi párt francia földön.

A király utazása közben meglátogatta *Mária Valéria* főhercegnőt Welsben, aztán Svájcban keresztül utazott kevés tagu kíséretével. Febr. 28-ikán reggel 9 órakor ért Zürichbe s a Szent-Gothárdon keresztül folytatta útját. Este 9 óra után Alessandriában volt.

Ő felsége március elsején, reggeli hatodfél órakor érkezett Mentonba, melynek pályaházát feldíszítették. Az uralkodó polgári öltönyt viselt. *Henri* kerületi prefektus várta ő felségét, s átadta neki *Carnot* köztársasági elnök táviratát. A király barátságosan kezelt nyujtott s örömet fejezte ki, hogy ebben a szép országban lehet. „Jó utazásom volt, — szölt azután a prefektushoz, — s reményem, hogy itt rövid ideig kinyugodhatom magamat.” A prefektus bemutatta a vele volt urakat, ezek közt *Coffinet* belügyminiszteri tisztviselőt. A király nyitott kocsi-ban Cap-Martinba hajtott, hol a királyné várta. A reggeli után ő felségök hosszú szétlét tettek a parkban. A délelőtti folyamán a király meglátogatta *Eugenia* császárnét, ki szintén itt időzik s kit a királyné is meglátogatótt. Király Ő felsége délután elkocsizott *Monte-Carlóba*, megnézte a kertet, a játék-termet. Ő felségét, mikor eltávozott, felismerték s a közönség mely tisztelgetni üdvözölte. A királyi pár hosszabb időt fog a Riviera e szép pontján tölteni.

Carnot elnök levele Ő felségéhez így hangzik: „Boldog vagyok, hogy Felsőgedet a francia földön üdvözölhetem és örömmel ragadom meg a kedvező alkalmat, hogy ismét kifejezhetem őszinte baráti

érzelmeimet.” Ő felsége *Ferencz József* a következőképen válaszolt: „Igen örömeim táviratának szeretetreméltó szavai felett és sietek ezért köszönetemet kifejezni. Meg vagyok győződve, hogy a Cap-San-Martinban való tartózkodásom nagy megelégedésemre fog szolgálni. Kérem, fogadja nagyrabecsülésem és őszinte baráti érzelmeim kifejezését.”

Dr. Kovács József tanári jubileuma. Febr. 25-ikén délelőtt a budapesti orvosi klinika termében igazi melegséggel és lelkesedéssel ünnepelték dr. *Kovács József* tanárságának 25-éves emlékét. Együtt volt a fővárosi orvosi kar színe java, a tanítványok, a tisztelők nagy száma.

Megjelentek: gr. Csáky Albin, b. Fejérváry Géza, *Szilágyi Dezső*, Hieronymi miniszterek, *Berzevics* és *Gromon* államtitkárok, *Gerlőczy* alpolgármester, b. Eötvös Loránd, a magyar tud. akadémia elnöke, *Szily Kálmán*, az akadémia titkára. Zúgó éljenzés kíséretében lépett a terembe *Kovács* tanár. A jubilánst erre dr. *Thanoffer* Lajos üdvözölte és hosszabb beszédben méltatta nagy érdemeit. Hosszan tartó éljenzés követte a beszédet; majd *Réczezy Imre* tanár lépett elő s szép beszédben kiemelte, hogy neki, mint a tanítványok legregibbikének jutott a megtisztelő feladat, hogy kifejtse azt az őszinte ragaszkodást és tiszteletet, melyből ez az ünnepély fakadt. A beszédet a jubilánus könyveze hallgatta s örömmel vette át azt a díszes kötetet, mely a tanár összes tanítványainak arcképeit tartalmazza. Dr. *Prochnow*, *Kovács* volt asszisztense üdvözölte még, miközben lehullott a lepel a jubilánus *Statika* Gyula által festett, jól sikerült arcképről. Ezután következtek a testületek üdvözlései. Első volt *Schnierer* Aladár, a tudomány-egyetem rektora. Az orvoskar dékán testületét nevében *Mihalkovich* Géza orvoskari dékán üdvözölte, kifejezve abbéli reményét, hogy még sokáig tagjai közé számíthatja őt a tanártestület. A katonasorvisztikar nevében *Csajághy* honvédfőorvosmondott beszédet; ezután következett az igazságügy-irovosi tanács nevében *Niedermann* Gyula, az elmegyógyintézet igazgatója; a budapesti kir. orvos-egyesület nevében dr. *Kélli* Károly; az orvosok és természetvizsgálók nevében dr. *Szabó József* tanár; az orvosi kör és segélyegylet nevében pedig dr. *Böke* Gyula, a közkörházi orvostársulat nevében dr. *Müller* Kálmán, a Rókus-kórház igazgatója. A küldöttségek sorát az egyetemi kör orv. segélyegylete zárta be. Dr. *Kovács* mely megindulással köszönt meg az ünnepeltet. „Engedjék meg, — így szölt többi közt — hogy megjelenszük az én negyedszázados kötelesség-telestől törekvésem méltányos lássam. E tudat jutalmazzon, ez legyen lendítője már-már hanyatló erőmnek.” Még egyszer fölhangzottak az éljenzés, s a fényes társaság szétszözlött. Este lakoma volt a „Hungária” fogadóban. Az asztalfőn az ünnepelt mellett jobbról *Gyulai Pál*, balról *Berzevics* Albert államtitkár ült. A megjelentek közt volt *Gromon* Dezső államtitkár, *Chyzer* miniszteri osztálytanácsos, az egyetem tanárai csaknem teljes számban és közéletünk több jelese. Az első pohárköszöntőt *Thanoffer* tanár mondta a királyi családra. Utána *Ajtay* Sándor üdvözölte hosszabb beszédben a jubilánst. Meghaltan kelt föl erre az ünnepelt tanár, de érzelmei elfojtották a hangját s csak pár szót tudott mondani. Ekkor *Berzevics* Albert kelt föl helyéről, és a kultuszminisztérium nevében intézett beszédet az ünnepelt tudóshoz, a kinek szemében könyvek ragyogtak, és a ki, ha szónokolni nem képes is, tenni annál többet. A jubilánus iskolátsái nevében *Chyzer* Kornél emelte poharát az ünnepeltre, s ezután megindultak a jó kíváncságok.

A millenium és a nemzeti múzeum. Az ezred-éves kiállítás évében, 1896-ban lesz ötven esztendeje annak, hogy a magyar nemzeti múzeum jelenlegi palotája felépült s benne a gyűjteményeket elhelyezték. Akkoriban azt hitték, hogy az épület századokra elég lesz s íme most, ötven év múltán, nem képes a gyűjteményeket magába fogadni. A nemzeti múzeum félszázados jubileumát a kormány a milleniumi ünnepnek keretében szándékozik megülni. A terv az, hogy a művészettörténeti palotával egyidejűleg, a hova a képtár helyezik, új épületet emelnek a természetrajzi gyűjtemények számára. A mostani múzeumi épületet tehát csak a könyvtár és a régiségtár maradna. A múzeum jubileuma tárgyában *Csáky Albin* gróf közölte. ügyi miniszter fog javaslatot tenni.

Jókai hosszabb olaszországi utazásról, Nápoly vidékére. A költőnő febr. 28-ikán megjelent a Petőfi társaság nevében *Komocsy József* és *Rákosi Viktor*, s üdvözölték 70-ik születésnapja alkalmából; valamint megköszönték a társaságnál tett 2000 koronás alapítványt. Jókai megragadta a litogatóinak a jubileumára kapott emlékek és

üdvözölő iratok gyűjteményét s így szölt: „Ezt szerezz meg magának Rothschild. Nagy dolog, óriási nagy dolog ez!”

Jósika Miklós szülőháza. A híres regényíró születésének századik évfordulójára, ápríl 28-ára emléktáblával készülték megjelölni szülőházát *Tordán*, de mivel az Emke is Tordán tartja idei közgyűlést, tehát az emléktábla leleplezését az Emke közgyűlésének idejére halasztották. Az Emke torda-aranyos-megyei osztálya száztagú bizottságot alakított az ünnepély rendezésére.

Salamon Ferencz hamvai. A jeles történetírónak, *Salamon* Ferencznek hamvait febr. 22-ikén helyezték át a kerepesi-uti temetőben ideiglenes sírjából a családi sírboltba, Deák Ferencz mauzoleuma és Kerkapoly sírja közé. Az áthelyezésnél a családtagok kívül jelen volt az egyetemi tanács küldöttsége is, a melyet *Heinrich* Gusztáv prodekan vezett. A csöndes szertartással megadták a kitűnő történetíró földi maradványának a végtisztességet.

Uj miniszteri tanácsos. *Beksics* Gusztáv az ismert publicista és Sepsi-Szent-György országgyűlési képviselője, a miniszterelnökségekhez miniszteri tanácsosok nevezetett ki.

Bomba a képviselőházban. A parlamenti élet egyik nélkülözhetetlen kelléke ma már a bomba, akár felrobban, akár nem. A bombát megtalálták március első napján a magyar képviselőházban is. Így kezdődik a veszedelmes március. A polgári házasság fölötti csendesül vitában támadt álmos hangulatot aztán felriasztotta a bomba, egy pokolpésen, a ház alsó folyosóján, a gyorsiróda-hoz vezető lépcsőn, épen a ház azon részén, mely a nemzeti párt-hoz eszik legközelebb. A mint hire futott — pedig nagyon hamar hire futott — hogy bombát találtak és hol találták, mindenki a nemzeti párt-ra gondolt, melynek képviselőit a házba menetelekor most abeugonni szokta az utca éber és harsogó közhangulata. Elmult fél egyre, mikor a gyorsiróda szolgálata megtalálta a gyanús csomagot, papírbá göngyölvé. Rögtön jelentést tett a főterembiztosnak, ez a ház elnökének, s így ment tovább a jelentés a belügyminiszterhez, a rendőrséghez, innen a gubacsi tüzérségi löszertár szakértőhöz. A veszedelmes portéka lömből volt, s ellátva gyújtó kanóccsal. Selley rendőr-főkapitány sietve érkezett, s a bombát elvitték a VIII. kerületi kapitánysághoz, oda ment a belügyminiszter, Csávossy háznagy, számos rendőr tisztviselő, több képviselő, a törvényszék részéről egy aligérsz, és megérkezett b. Bánffy Dezső, a ház elnöke is, ki az ülés végén bejelentette, hogy gyanús tárgyat találtak, mely meg fog vizsgálatni. Megjött *Galler* tüzérkapitány és *Léder* Béla tüzérhadnagy. Ekkor a bombát a rendőrség udvarra vitték. A százados azt mondta először is, hogy a bomba Bieckford-féle gyújtó-zsinórral van ellátva, de az olyan szakadozott állapotban van, hogy nem éghetne egyfolytában. Rosszul is van az lömbombához erősítve. Aztán egy késsel kezdte feszegetni az löm félgömböt. Lélekzetét is visszafojtotta mindenki. „Ez ugyan soha sem sült volna el”, mondta aztán a kapitány. A bomba nem valami tiszta fűrészpórral volt megtölve, s e célra gyertyatartó alját használta a merénylet. Próbálták gyújtani, de csak a gyújtó zsinór füstölgött, a pokolgép töltelke nem akart tüzet fogni. Ki tette oda az el nem sültető bombát, az még nem sült ki. De a rossz tréfa elkövetője után kutatnak. A házban pedig e hó 2-án is többet beszéltek a bombáról, mint a polgári házasságról.

A képviselőház könyvtára. A képviselőháznak szép nagy könyvtára van. *Ghyczy* Ignác (Kálmán testvére) is a képviselőháznak hagyta könyvtárát, s huszonöt év alatt felszaporodott 30,000 kötetre, így hogy jelenleg már az egyetemi, muzeumi és akadémiai könyvtár után negyedik a fővárosban. A könyvtár teljes katalógusa a napokban készült el, s nyomtatásban is megjelent. Évenként 5400 frtot vásárolnak könyvet és húsz külföldi parlament küldi cserébe nyomtatványait. De a könyvtár elhelyezése kedvezőtlen. Az ideiglenes és szűk országház folyosóin és osztálytermekben kulcsos szekrényekbe van elhelyezve.

Adomány a debreczeni egyetemnek. A debreczeni első takarékpénztár tízezer koronát szavazott meg a Debreczenben létesítendő egyetemre.

Az „Otthon” tündérestéje. Az írók köre, az „Otthon” e hó 11-ikén a redout összes helyiségeiben „tündér estét” rendez. Lesz egy kis mulattató vigjáték, új zenemű, kuplé, dal, valamennyi eredeti s ez alkalmára a legkiválóbb művésznők és művészeink számára írták legjobb írónk és zeneszerzőink. Az előadandó számok mindenike üdönszerű lesz. A jegyek kiadása is megkezdődött már. Személyjegy ára 5 frt, két személyre családjegy 9 frt, 3 személyre 12 frt.

Az állatkert vesztesége. Az állatkert sokat bántult *orángután*-ja mellhártya-gyulladásban elpusztult. A szép példányt kitömik valamelyik muzeum számára.

„The Mutual” new-yorki életbiztosító társaság. Egy New-Yorkból érkezett kábelhírvény következőképen jelzi a nevezett társaság 1893. 6. évi üzleti mérlegének eredményét: Biztosítéki alap 1894 január 1-én 967 millió frank; szaporodás 60 millió frank. Tervezett tehermentes külön nyemernyártalék 93 millió frank; szaporodás 15 millió frank. Összes bevétel 1893-ban 217 millió frank; szaporodás 9 millió frank.

HALÁLOZÁSOK.

Bankházi Ács Károly, régi író, hunyt el március első napján Budapesten, 70 éves korában. Régebb idejéig, hogy megszűnt nyilvános működése. Fialtal korában ő is részt vett az ifjúság mozgalmában, barátság kötötte Petőfíhez, Jókaihoz. A szabadságharcban mint, polgári tisztviselő volt részt és ezért több évi fogságot szenvedett Josefstadtnban. Majd mint író foglalkozott; írt költeményeket, fejtegetett a lapokban közérdeklő kérdéseket s több nyelvet ismervén, fordított külföldi irodalmakból (Shakespeare-től is). A román és szerb népköltészetnek legelső ismertetői közé tartozik. Szerkesztett gyakorlati nyelvkönyveket. Két ízben, 1861-ben és 65-ben országgyűlési képviselő is volt. Már évek óta Ráczkeve melletti birtokán lakott.

Elhunytak a közelebbi napokban: ZÁMORY KÁLMÁN, nagybirtokos, a nemes-csai kerületnek több országgyűlésén volt képviselője, Tisza Kálmánnak egyik bizalmas embere, 68 éves korában, Budapesten, honnan holttestét a vasmegei alsó-küldi család sírboltba szállították. — *BELLUS* JÁNOS, lieuami tanár, 56 éves, Selmeczbányán. — *BENKŐ* VILMOS, nyug. igazságügyminiszteri számtanácsos, régi honvédőrhádnagy, Alberti-írsán. — *SCHÖNVALD* FERENCZ, fővárosi magánzó, régi honvéd s játékos férfi. — *HEGYI* ISTVÁN, vescei (Veszprém.) evang. tanító, 66 éves, 48-án honvéd, kiben a népnévelés 42 éves buzgó munkáját gyászolja. — *DR. POLÁK* HENRIK, orvos, a közegészségi tanács rendkívüli tagja, a zsidóság magyarosodásának híve, 72 éves, Budapesten. — *HÖBRY* GYULA, királyi aljárásbíró, 39 éves, Magyar-Ováron. — *ÁTS* JÁNOS, a fővárosi „Áts és társa” céz egyik alapítója, 51 éves. — *SCHNEIDER* LIPÓT, megyei bizottsági tag, Pápa város elölkei polgár, 74 éves. — *GERLER* JÓZSEF, cseplőd-borceti kántortanító, 59 éves, Bereczlen. — *IFJ. ODOR* SAMU, homvéd gyógyszerész-gyakornok, 24 éves korában, Temesvárt. — *VARGHA* ZOLTÁN, Vargha Emil főgimnáziumi tanár kis fia, Pusztá-Kovácsiban. — *BLUTER* MÓR, szabolcsmegei földművelő, 55-dik évében, Ibrányban. — *FLESC* IGNÁCZ, fővárosi polgár, 52 éves. — *PETROVICS* GÁBOR, földbirtokos, 73 éves, Balassa-Gyarmaton.

ÖZV. *KISHAMER* MÁRIA, nagy kiterjedésű család matrónája, 90 éves korában, Kishegyesen. — *SZALAY* ANTONIA, előkelő urasszony, 52 éves korában, Nagy-Kállón. — *Botházy* SZARVÁD KAROLINA, Kolozsvárott. — ÖZV. *BAKÉ*, szül. *Qrosdi* Antonia, 67 éves, Budapesten. Nővére volt *Orsdi* Adolf, 1848—49-iki honvédőrhágnak, a ki a világsíri feyerletét után Kossuth Lajossal együtt menekült Törökországba. — ÖZV. *BÁR* IMRÉNÉ, szül. *Knopf* Katalin, 69 éves, Szegeden. — ÖZV. *CAVRIANI* KÁROLYNÉ, szül. *Eszterházy* Teréz hercegnő, a nem rég elhunyt Eszterházy Miklós herceg nővére, 71 éves, Bécsben.

Szerkesztői mondanivalók.

Az én hajszálom. Nap szét a tarlóra. Szerző költőleg érez, de nem mindig tudja magát költőleg kifejezni; néhol kifejezése annyira nyakatekertek, hogy alig lehet megérteni, pl. mindjárt az első költemény kezdete így hangzik:

„Az én hajszálom csillognak, beszélnek. Keresztül a tükörn, a kutató szemnek Fihenést nem adva, stb.

Vannak azonban szép részek

BUDAPESTI CZÉGEK.

TALÁLMA NYOK

szabadalmazását esz-
közi mind. államban
Réthy János
nemzetközi mérnöki és szabadalmi irodája,
Budapest, Erzsébet-körút 2. sz. (népszínház
mellett). Legrégibb szabad. iroda. — Telefon.

SCHOTTOLA ERNŐ

BUDAPEST (Foncklér palota).
Ajánlja dús raktárát
vízhatlan esőköpeny, gummi sárczipő és esz-
mákból. Sebészeti műszerek és kötszerekből
stb., valamint torna- és testedző szerekből, ügy-
szintén gummi és linoleum szőnyegekkel.
Sebészeti, műszaki és pinczegézárszati árjegyzéket
kiváratra bérmentve küld.

A magyar ipar- és kereskedelmi bank részvény-társaság váltóüzlete.

Budapest, V., Nádor-utca 4.

Mint kitűnő tőkebefektetést ajánlja a magyar takaré-
pénztárak központi jelzálogbankja
4 1/2 százalékos adómentes zálogleveleit és
4 1/2 százalékos közszégi kötvényeit,
melyek nála a mindenkor napi árfolyamon jutalek-
mentesen kaphatók.

Teljesít tőzsdéi megbízásokat, díjmentesen bevált szel-
vényeket, elfogad betéteket folyó (cheque) számlára,
pénztári jegyek vagy betéti könyvekre, s azokat
4 százalékkal adómentesen kamatoztatja.

Magyar ipar- és kereskedelmi bank
részvény-társaság váltóüzlete.

„Toronyórák“

palota, lakatya, gyári órákat,
villanyórákat,
legelőnyösebben rendez be
Mayer Károly L.
1-6 magyar gőz-órágyára
Budapest, VII., Kazinczy-u. 3.
Képes árjegyzék, költségjegyzék, bérn.

Hirdetéseik elfogadtat-
nak a kiadó-hivatal-
ban, Budapest, IV.,
egyetem-utca 4. sz. a.

Schachner József A.

BUDAPEST,
Nádor-utca 15. sz.

Diós és mákos patkók,
lipcei stollen,
torták, csukorkák.
Biscuits-, kétszersült- és
tea-sütemény-gyáros.

2 arany,
13 ezüst
érem.

9 dísz- és
elismerő
okmány.

KWIZDA-féle

KORNEUBURGI MARHA-TÁPPOR

Iovak, szarvasmarha és juhok számára.
Egész dobozzal 70 kr. Fél dobozzal 35 kr.

40 év óta a legtöbb istállóban használatban, étvágy-
hiánytól, rossz emésztéstől, valamint tehene-
kél a tej javítása s a tejelőképesség fokozása czéljából.

Tessék a fentebbi
védjegyre ügyelni
s a vételnél hatá-
rozottan kifejezni
KWIZDA-féle
Korneuburgi
marhatáppor.

Magyarországi főraktár: 5666
Török József gyógyszer. Budapest, Király-utca 12.

Legjobb
gazdasági
magvak,
gépölajok,
SZÁVOSZT
ALPHONS

cs. és kir. udv. szállítónál
BUDAPEST,
V., Arany János-utca 11.

Árjegyzékek
kiváratra ingyen és bérn.

A
kereskedelmi bank
felmondotta
Kertész Tódor
műiparú raktár
üzlethelyiségeit.

Most
alkalom nyílik 100
meg 100-féle cikk
olcsó bevásárlására.

PALOFNEK

Budapest legrégibb
mell- és vállfűző-raktára,
BUDAPEST,
Haris-bazár, körudvar 21.
Alapítva 1813. évben.

Ajánlja ismert kitűnő szabásu
saját gyártmányait, valamint
párisi, neglígé-, páncél- és mell-
vasszűzőket zár- és kapocsal.
Egyenesen-tartókat, gyermek-mellénykéket, saintureket,
valamint mindenféle különlegességeket fűzőkben.

Mellbajok, minden köhögés,

valamint a légcső, a tüdő és a gége hurutos megbetegedései, lég-
zési nehézségek, szákmellúság, asthma, a, elnyálkásodás,
szamárhurut, gőrcsős köhögés, kaparó érzés a torokban,
keszűdő gümőkór leggyorsabban gyógyítható az évek óta leg-
jobbnek ismert, orvosi előírás szerint készült és orvosok által
ajánlott **Szt-György tea** (egy csomag 50 kr.) és a hozzá tartozó
Szt-György hurutpor (egy doboz 50 kr.) segítségével. A siker
már néhány nap múlva látható. Két csomagnál kevesebb nem
küldetik. Postán küldve 20 kral több. Valódián kapható a **Szent-
György gyógyszerárban, Bécs, V., Wimmergasse 33.**
Magyarországi főraktár: Budapest, Király-utca 12. Török
József gyógyszerár.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapestben megjelent és minden könyv-
árusnál kapható:

A magyar családi hitbizomány.

Irtá

Dr. Katona Mór

a kassai kir. jogakadémia ny. r. tanára.

Ára fűzve 4 frt.

Tartalom: Bevezetés. — A hitbizomány történeti fejlődése Spanyol, Olasz,
Németország, Anglia és hazánkban. — A családi hitbizomány fogalma. — Ki
képes hitbizományt alkotni? — A hitbizomány tárgya. — A hitbizomány-
alapítás módja és formái. — A hitbizomány visszavonása vagy módó-
sítása. — A hitbizomány biztosítása. — A hitbizományban való utódlási képesség.
— A hitbizományban való utódlás és nemei. — Primogenitura. — Majoratus. —
Senioratus. — Egyéb utódlási nemek. — Secundo-, tertogeniturák. — A nők
utódlása a hitbizományban. — Öröklési hitbizományok. — A hitbizomány
jogállása. — A hitbizományi birtokos jogköre. — A hitbizományos köteleessége.
— A várományosok jogállása. — A hitbizományi birtokos özvegyének ellátása.
— A lemondásról. — A hitbizomány elterhelése. — Az elterhelés mértéke. —
A kölcsön törlesztése. — A hitbizományi utódlás és a vele járó leszámolás. —
A hitbizomány megszűnése.

Magyar királyi államvasutak gépgyára.

Gőzcséplő-garnitúrák
Hengerkazános lokomobilok
Szalmakazalozó gépek
Gőz-kukoriczamorzsolók
Stibor-kőrfűrészek

mindig csak

a m. kir. államvasutak gépgyárának
vezérügynökségénél

Budapest, VIII., József-körút 41. sz. a.

rendelendők meg. 5472

Frommer A. Herrman utóda

BUDAPEST.

Főüzlet: V. kerület, Tükör-utca 5. szám.

Fióközlet: VI., Andrassy-út 1. sz.

Magasan concentrált műtrágya egyedüli főraktára.

Megjelent a
díszes tavaszi főárjegyzék.

Kiváratra ingyen
és bérmentve küldetik meg.

Minden rendelmenyhez
ingyen melléklet.

10. SZÁM. 1894.

BUDAPEST, MÁRCZIUS 11.

41. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egyenlőre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK egyéni és társaslagos

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egyenlőre 8 frt
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egyenlőre 2.50

Külföldi előfizetésekre a postai
meghatározott viládjai is csatolandó.

A «HONFOGLALÁS»

Festette Munkácsy Mihály.

MÁR ÚGY LÁTSZOTT, hogy a romanticizmus
nagy mesterei elhangoztatták utolsó igé-
ket a nagy alkotások terén s a realizmus
veszi birtokába itt is a festőművészetet. És ime,
egy kisebb nemzet kebeléből vált ki az a művész,
ki a nagy romantikusok szellemi fegyvereivel s a
realisták érzésével alkotta meg legnagyobb, leg-
eredetibb s egyénisége bélyegét a legteljesebb
mértékben magán viselő művét.

Munkácsy Mihály, ki pályája kezdetén élet-
képesség volt, születésének félszázados évfor-
dulóján mint a nagy alkotások mestere mutatta
be magát a nemzet színe
előtt.

Legyen üdvözlőve a jeles
művész, ki nagy műve be-
mutatása és átadása végett
maga is hazajött. Jogos ön-
tudata mellett tekintse mű-
ve jutalmát az a tiszte-
letet, mely iránta itthon
minden körben nyilatkozik.

Az ősz magyaroknak, mikor
elindultak új hazát keresni,
út, biztos irány s minden
segítség nélkül, azt hiszem,
helyzetük épen olyan lehe-
tett, mint Munkácsy, mikor
nagy művét elkezdte.

Néhány hézagok adatból,
pár szerény leletből, a tudó-
sok egymást czáfólo vélemény-
nyeiből, s alig háromszáza-
dos valóban hiteles, kézzel
fogható, szemmel látható
emlékből állott a mester
összes útravalója.

Mint ködbe burkolt bérce-
orom a maga sejtelmes főn-
ségében, állt előtte az óriási
feladat egész nagyságában.
S az út feléje? Szikla szikla
mellett s az apró görgő
törmelekek halmaza, mely
ropogva gurult léptei sulya
alatt, nehezítve a haladást.

Hányszor juthatott eszébe

a nagy német költő mondása «Von der Stirne
heiss rinnen muss der Schweiss» (Forró izzad-
ságnak kell csorogni homlokomról) e herosi
küzdőlemben.

De Munkácsynak, a művészeknek, segítségére
volt Munkácsy, a férfi.

A művészek akaraterővel párosult tehetsége
megalkotta a nagyszabású művet, melyet most
örömmel üdvözlünk.

Úgy hiszem, nem szükség e helyen egy mű-
vészeti szaklap modorában a boncsoló kritika
eszközeivel lépnem Munkácsy hatalmas alkotás-
ára elé.

Hisz a művészi alkotások megítélésénél oly

sokféle szempont kínálkozik, de mindig egyedül
az a helyes, mely a művész egyéni sajátosságából
indul ki s ez alapon alkotja meg ítéletét.

Igy például minő hibás és czélját tévesztett
eljárás volna, ha Munkácsyról, mint kiválóan
rajzoló művészről mondanánk ítéletet. Nem az
idomok világa az ő birodalma, nem a részle-
tekbe mélyedő kidolgozás ad kiváló műbecset
az ő alkotásainak. A hangulat, és színeinek
ereje, mélysége és összhangja az, mely előtt a
legszigorúbb ítélő is elnémul s föltétlen elismer-
réssel adózik.

A nagy közönség néma bámulattal áll meg a
vászonból merészen kiváló alakok előtt s teljes
odaadással élvezi az erő- és varázslatos szín-
akkordok gazdag s hatalmas
zenéjét.

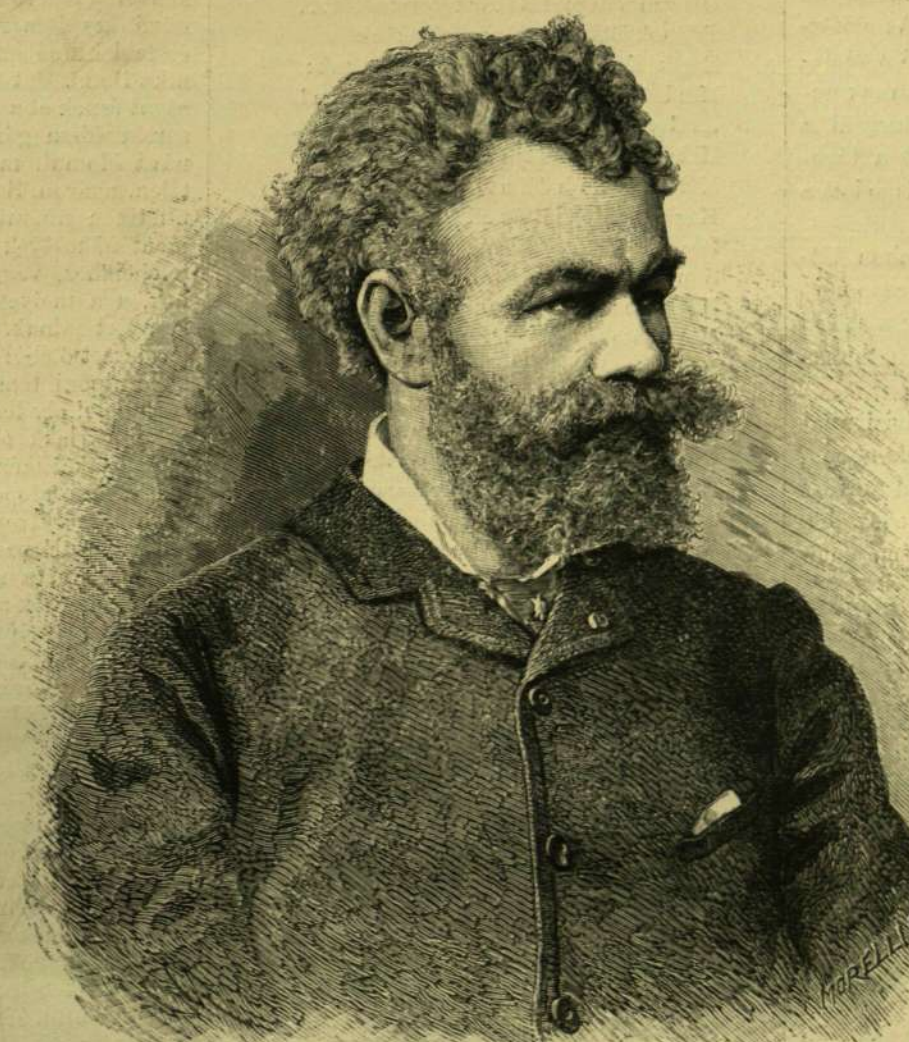
Szinte megdöbben a né-
zőt Árpád alakja, ragyogó
fehér lován, párduezbőr-ka-
czagányában s körötte a ve-
zerek, hatalmas, mély, sö-
tétlő színekben tartott csoport-
portjával.

A hódoló szlávok csoportja erősen s nagy plasztikával domborítva, az összhangzó színek gazdag sorozatát tárja elénk.

A küldöttség szónoka, a mint a földet, vizet és fűvet fölájánja, egyike a kép legjellegzetesebb alakjainak.

A plasztikus hatásnak valódi mintaképe a hódolók közül az az alak, ki (egyszerű szürkés-barnás színekben tartva) háttal van a néző felé, s mély hódolattal hajlik meg Árpád vezér előtt. Szinte csodálkozva kérdezzük, hogy is volt képes a mester így kidomborítani ez alakot?

Néhány lépessel odább egy ősz férfit látunk, dús szakállal, és hajjal, hódolattal meghajolni, mintegy a szónok beszédét helyeselve tartásával. Mily kitűnően van érzékelve a legelső és

MUNKÁCSY MIHÁLY.